

Ekologisen elokuvatuotannon mahdollisuudet

Ympäristöjärjestelmät ja uudet työtavat muuttavat tuotantojen tekemistä

LAB-ammattikorkeakoulu

Medianomi (YAMK)

2022

Lotta Lanamäki

Tiivistelmä

Tekijä Lanamäki, Lotta	Julkaisun laji Opinnäytetyö, YAMK Sivumäärä 61+1	Valmistumisaika 2022
Työn nimi Ekologisen elokuvatuotannon mahdollisuudet Ympäristöjärjestelmät ja uudet työtavat muuttavat tuotantojen tekemistä		
Tutkinto ja koulutusala Medianomi (YAMK)		
Toimeksiantajan nimi, titteli ja organisaatio (jos opinnäytetyöllä on toimeksiantaja) Anne Puolanne, kestävän kehityksen hankepäällikkö, Audiovisual Producers Finland APFI ry		
Tiivistelmä Opinnäytetyö käsittelee ekologista elokuvantekemistä Suomessa. Elokuvatuotantoja on tehty viime vuosina enenevässä määrin kestävän kehityksen periaatteita noudattaen. Samaan aikaan Suomeen on tulossa käyttöön BAFTA:n perustama Albert-ympäristöjärjestelmä. Sen avulla elokuvatuotannon hiilidioksidipäästöt pystytään laskemaan ja samaan tietoa siitä, mistä elokuvan hiilijalanjälki koostuu. Työ avaa elokuva-alan asiantuntijahaastatteluiden kautta keinoja, toimintatapoja ja työkaluja, joiden avulla elokuvatuotantoja voidaan tehdä yhä ympäristöystävällisemmin tulevaisuudessa. Ilmastonmuutoksen hidastaminen on elokuvantekijöiden mielessä jo nyt, tulevina vuosina se heijastuu myös enenevässä määrin töiden tekemiseen.		
Asiasanat elokuvantekeminen, ilmastonmuutos, ekologinen elokuva, kestävä kehitys, ympäristöjärjestelmä, hiilijalanjälki, elokuva-ala		

Abstract

Author Lanamäki, Lotta	Type of Publication Master´s Thesis	Published 2022
	Number of Pages 61+1	
Title of Publication Possibilities of making an ecological film production Environment certificates and new work methods might change the way how film productions are made		
Degree and field of study Master of Culture and Arts, Innovative design thinking		
Name, title and organisation of the client Anne Puolanne, Sustainability Manager, Audiovisual Producers Finland- APFI		
Abstract <p>The thesis deals with ecological filmmaking in Finland. There has been increasing number of ecological movie productions in Finland recent years. The British, BAFTA owned, environment certificate Albert has been launched in Finland. It allows the film production´s carbon dioxide emissions to be calculated and the same information about the film´s carbon footprint to reach. Through interviews with experts in the film industry, the work opens up ways, methods and tools that can be used to make film productions more environmentally friendly in the future. Slowing down climate change is in the minds of filmmakers already now. In the coming years it will also be increasingly reflected in the way we work.</p>		
Keywords filmmaking, ecological, sustainability, sustainable development, climate change, environment certificate, carbon footprint, film industry		

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

SISÄLLYS

1	Johdanto.....	3
2	Ympäristön kestävyyskriisi ja opinnäytetyön tutkimusaihe.....	5
2.1	Elinympäristön muutokset	5
2.2	Opinnäytetyön tavoite ja tutkimusstrategia	6
2.3	Opinnäytetyön tutkimusongelma	7
2.4	Opinnäytetyön lähestymistapana tapaustutkimus ja visuaalinen viitekehys	7
2.5	Opinnäytetyön tiedonhankintamenetelmät.....	9
3	Elokuva-alan tekemisen kulttuuri, päästöt ja kestävä kehitys	10
3.1	Elokuva-alan tärkeimmät sidosryhmät	10
3.2	Suomessa tulee ensi-iltaan noin 30 pitkää fiktioelokuvaa vuosittain.....	11
3.3	Draamatuotannot ovat eniten päästöjä tuottava tuotantomuoto.....	12
3.4	Isojen budjettien elokuvat tuottavat eniten päästöjä	14
3.5	Liikkumisesta tulee eniten päästöjä	15
3.6	Eri päästölaskureiden tulosten vertailu on ongelmallista	15
3.7	Suomalaisen elokuvatuotannon keskimääräistä hiilijalanjälkeä ei tiedetä	16
3.8	Ympäristövastuullisuuden parantaminen ja kestävä kehitys elokuva-alalla.....	16
3.9	APFI ry:n kestävän kehityksen strategiatyö ja Albert-järjestelmän pilotti.....	16
4	Tausta-analyysin avulla toimintaehdotuksia ekologiseen tekemiseen.....	19
4.1	Rahoituksen avulla tekeminen voi muuttua ympäristöystävällisemmäksi	19
4.2	Asennemuutoksella voisimme saada aikaan ekotekemisen murroksen	20
4.3	Tavat, jotka voisivat muuttaa töiden tekemistä ekologisemmaksi	22
4.4	Teot, joiden avulla ekologinen muutos tapahtuu	23
4.5	Oppaiden avulla voi aloittaa ekotyöt	26
4.5.1	Ekosetti	27
4.5.2	Ekokompassi	27
4.5.3	Ekologiset elokuvateatterit -opas	27
5	Toimijakentän haastattelut	29
5.1	Haastattelut tiedonhankintamenetelmänä.....	29
5.2	Analyysin tekemistä aineiston samankaltaisuuksia huomioiden	30
5.3	Kuvausjärjestäjien haastatteluiden tulokset.....	31
5.4	Asiantuntijoiden haastatteluiden tulokset.....	34
5.5	Elokuvantekijöiden haastatteluiden tulokset	38
5.6	Elokuva-alan palveluntarjoajien haastatteluiden tulokset.....	46

6	Kehittämissuositukset & johtopäätökset, pohdinta & arviointi	51
6.1	Kokonaiskuva ekologisuudesta	51
6.2	Menetelmien käytön arviointi.....	53
6.3	Jatkotutkimusideoita	54
	Lähteet.....	56
	Liitteet	63
	LIITE 1 Puolistrukturoidut kysymykset kuvausjärjestäjille	

1 Johdanto

20 § Vastuu ympäristöstä

Vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille (Suomen perustuslaki).

Opinnäytetyö käsittelee kestävän kehityksen tilannetta kotimaisissa elokuva-alan tuotannoissa ympäristökestävyyden näkökulmasta. Kehittämistyön tavoitteena on kartoittaa ekologisen tekemisen mahdollisuuksia vuonna 2022 ja tulevaisuudessa. Lopputuloksena on tarkoitus luoda kirjoitustyö, jossa tuodaan esiin erilaisia mahdollisuuksia tehdä ekologisia elokuva- ja tv-sarjatuotantoja Suomessa.

Painotan työni sisältöä draamatuotantoihin, joita ovat käsikirjoitetut elokuva- ja tv-sarjatuotannot. Erityyppisten tuotantojen yhdistävä tekijä on, että niissä työskennellään usein haastavissa olosuhteissa. Kuvauspaikat vaihtuvat monta kertaa päivässä, ja tuotantoja tehdään vuorotyö aikataulussa ja reissutöinä. Työsuhteet ovat pääosin määräaikaisia ja hyvin lyhytkestoisia. Kun kuvauspaikat vaihtuvat usein, niihin liittyvä logistiikka, sähkö, majoitus ja jätehuolto, joudutaan rakentamaan joka kerta uudelleen. Näistä osa-alueista muodostuvat tuotantojen suurimmat päästöt.

Vuonna 2022 elokuva-alakaan Suomessa ei voi enää ummistaa silmiään ilmastonmuutoksen kiihtymiseltä. Tuotantojen hiilijalanjäljestä on vasta alettu puhua, koska aiemmin ei ole ymmärretty mistä kaikesta se koostuu. Keväällä 2022 Suomessa pilotoitu Albert-ympäristöjärjestelmä voi tuoda valmiita ekologisen tekemisen työkaluja tuotantojen käyttöön. Työkalujen avulla tuotantoyhtiö voi laskea tuotannosta aiheutuvat hiilidioksidipäästöt, ja tehdä tietojen pohjalta tuotannolle ympäristösuunnitelman. Tuotantoihin liittyy paljon eri palveluntarjoajien tekemää työtä, joten päästötietojen kerääminen voi olla alkuvaiheessa haastavaa. Albert-ympäristöjärjestelmä on BAFTA:n, (The British Academy of Film and Television Arts), kehittämä. Suomessa sen käyttöön opastaa av-tuottajien edunvalvontajärjestö Audiovisual Producers Finland - APFI ry.

Tämän työn tilaaja on APFI ry. Työssä on mukana pohdintaa, millaisia oppeja Albert-ympäristöjärjestelmän käyttöönotto keväällä 2022 nosti esiin. Kirjoitustyöhön on haastateltu Albert-pilottituotantojen työntekijöitä. Kirjoituksessa avataan heidän ajatuksiaan ekologisesta tekemisestä esituotannossa ja kuvausten aikana. Osa tuotannoista on tehty pääkaupunkiseudulla, osa muualla Suomessa. Pilottivaiheessa oli mukana sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä tuotantoja. Haastattelut on tehty fiktiivisten draamatuotantojen työntekijöille.

Lisäksi työhön on haastateltu useita suomalaisen elokuva-alan tekijöitä, joilla on kokemusta ekologisista elokuvatuotannoista. Työssä avataan myös rahoittajien ajatuksia ekotekemisestä. Jo alkuvaiheessa tutkimusta oli selvää, että tuotantojen mahdollistajat, eli rahoittajat, ovat tärkeässä roolissa edistäessään ympäristöystävällistä tekemistä. He voivat vaatia tuotannoilta kestävän tekemisen suunnitelmia.

Tapaustutkimuksena toteutettu opinnäytetyö koostuu lukuisista elokuva-alan työntekijöiden haastatteluista. Haastatteluista nousseita ajatuksia on analysoitu jatkoideointia varten. Työn avulla saa kattavan kuvan ekologisesta elokuvantekemisestä vuonna 2022. Kirjoituksessa pyritään pohtimaan: kuinka ekologisia elokuvatuotantoja voitaisiin tehdä tulevaisuudessa entistä paremmin?

Luovien alojen kestävän kehityksen liikehdintä on voimistumassa tätä työtä kirjoitettaessa. Audiovisuaaliselle alalle (av-ala) ollaan tekemässä kasvusopimusta. Hanke on Business Finlandin ja Suomen elokuväsäätiön vetämä, ja pilotoitava toimintamalli valmistuu elokuussa 2022. Kasvusopimuksen tavoitteet on jaettu pienempiin osatavoitteisiin, joista yhdessä keskustellaan, voisiko Suomi olla vuonna 2028 maailman vastuullisin tuotantomaa.

Pioneerityötä tekeviä av-alan yrityksiä on kannustettava kaikin keinoin. Ympäristöä säästävien tekojen kasaaminen yksittäisten yritysten niskoille ei kuitenkaan riitä ratkaisuksi. Ilmastotalkoissa myös yksilöltä vaaditaan valmiutta muuttaa omaa ajatteluaan. Opittuja työtapoja on mahdollista muuttaa pienin askelin. Meidän kaikkien tulisi ajatella, että jokaisen on tehtävä jotakin yhteisen maapallomme tulevaisuuden eteen.

2 Ympäristön kestävyyskriisi ja opinnäytetyön tutkimusaihe

2.1 Elinympäristön muutokset

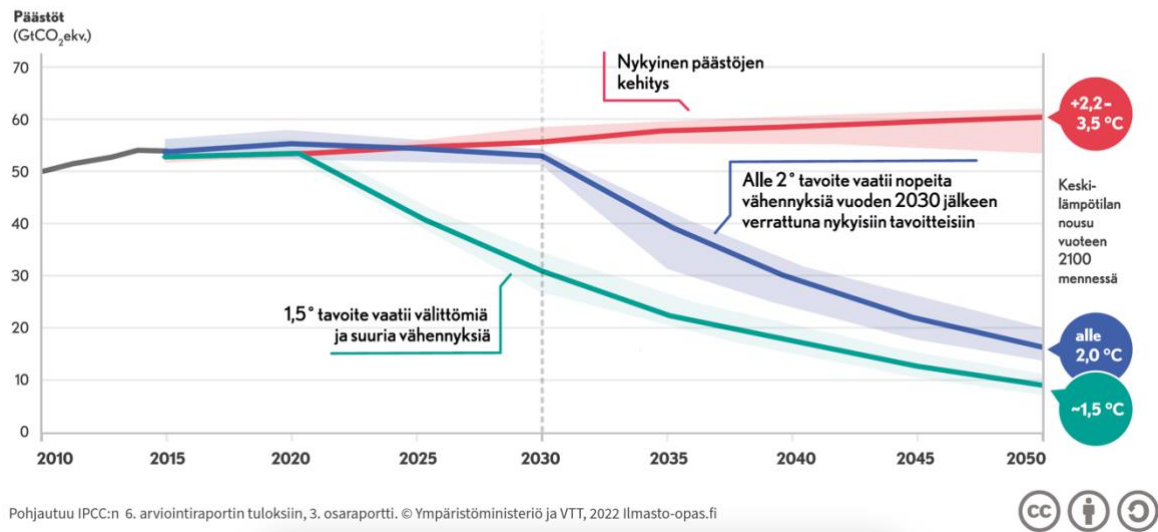
Maapallon pintalämpötila on noussut 130 vuodessa lähes asteen verran (Ilmasto.Nyt, luku 1.1, 5). Suomen keskilämpötilassa on tapahtunut 2,3 celsiusasteen nousu 1800-luvun puolivälistä vuoteen 2015 mennessä. Luku on kaksinkertainen maapallon lämpötilan keskiarvoon verrattuna. (Ilmasto.Nyt, luku 1.1, 6.) Voimakkainta lämpeneminen on ollut alkutalvella, erityisesti joulukuussa. Myös järvien jääpeiteaika on lyhentynyt noin kuukaudella ympäri Suomen vuosien 1962–2015 välillä. (Lumiaro 2021.) Ihmisten toiminnan seurauksena kasvihuonepäästöjä, kuten hiilidioksidia, vapautuu ilmaan yhä enemmän ja tämä voimistaa kasvihuoneilmiötä. Kasvihuoneeseen, eli maapallollemme, tulee yhä tukalammat oltavat. (Ilmasto.Nyt, luku 1.2, 4,5.)

Tämänhetkiset ilmastotavoitteet eivät ole tarpeeksi pysäyttääkseen maapallon lämpenemistä (Hietaniemi 2021). Pariisin ilmastosopimuksen linjauksen mukaan, maapallon keskilämpötila saisi nousta vain 1,5 celsiusastetta vuoteen 2100 mennessä, verrattuna esiteolliseen aikaan. Kun tutkitaan tämän hetken poliittisia päätöksiä ja tekoja, maapallon lämpötila nousisi niiden perusteella 2,7 celsiusastetta. Optimistisinkin skenaario, jossa lämpenemisen hidastamiseksi tehtäisiin kaikkemme, näyttää siltä, että ilmasto lämpenee vähintään 1,8 celsiusastetta vuoteen 2100 mennessä. Vuonna 2021 olemme olleet lämpenemisen nousun osalta 1,2 celsiusasteessa. (Climate action tracker 2021; Hietaniemi 2021.)

YK:n alainen, hallitusten välinen ilmastopaneeli IPCC koostaa raportteja hallitusten päätöksenteon avuksi tieteellisistä vertaisarvioituista julkaisuista. Kuudennen arviointiraportin kolmas osaraportti julkaistiin huhtikuun 2022 alussa. Raportin mukaan olemme kaukana lämpenemistavoitteen hidastamisessa. Alla olevassa kuviossa (kuvio 1) on vertailtu eri mallien muutos ilmaston lämpenemiseen. 1,5 celsiusasteen tavoite vaatisi välittömiä ja suuria vähennyksiä, ja alle 2 celsiusasteen tavoite vaatisi nopeita vähennyksiä. Jos päästöjen kehitys jatkuu nykyisellään, ilmasto lämpenee 2,2–3,5 celsiusastetta vuoteen 2100 mennessä. (Ympäristöministeriö 2022.) Vuoden 2030 tavoitteet tulevat liian pian, jotta lämpeneminen saataisiin pysäytettyä. Muutokset, joita valtioiden osalta tällä hetkellä tehdään, eivät ole tarpeeksi suuria. (Hietaniemi 2021.)

Nykyiset päästövähennystoimet eivät riitä 1,5 asteen tavoitteen saavuttamiseen.

Valtioiden päästövähennystoumukset eivät ole riittäviä: vuoden 2030 jälkeen vaaditaan päästövähennystahdin kiristämistä, jotta ilmaston lämpeneminen on mahdollista rajata 2 asteeseen

Kuvio 1. Eri päästövähennystoimien vaikutusten vertailua maapallon lämpenemiseen (Ympäristöministeriö 2022)

IPCC:n mukaan ilmaston lämpeneminen kiihdyttää lajien sukupuuttoa, muuttaa useampia alueita elinkelvottomiksi, vaikeuttaa ruoan tuotantoa ja veden saatavuutta sekä koko ekosysteemin toimivuutta (Valtioneuvosto). Uhanalaisten lajien määrä kasvaa hälyttävää vauhtia Suomessa. Vuonna 2019 jo lähes 12 prosenttia lajeista oli uhanalaisia. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on tärkeää muuttuvassa ilmastossa. Lähes kaikki taloudellinen toiminta perustuu luontoon ja vaikuttaa siihen, joten luonnon kannalta haitallisia rahallisia tukia pitäisi poistaa. (Lumiaro 2021.)

Koko maapallon kestävä kehityksen toimintaa ohjaa vuodelta 2015 peräisin oleva YK:n kestävä kehityksen toimintaohjelma, Agenda2030. Sen 17 tavoitetta tulisi täyttyä vuoteen 2030 mennessä. Tavoitteena on muun muassa Ilmastotekojen tekeminen, maanpäällisen elämän turvaaminen ja vastuullinen kuluttaminen. Agendan suurin painoarvo on, että se on kaikkien valtioiden yhteinen, mukautuen kullekin maalle sen maan kehitystason pohjalta. (kestavakehitys.fi.) Ilmastonmuutoksen kiihtyminen, eläinten lajikato, biodiversiteetin köyhtyminen ja maapallon keskilämpötilan nousu – tässä tärkeimpiä luonnon monimuotoisuuteen liittyviä muutoksia, joita on parhaillaan meneillään.

2.2 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimusstrategia

Ekologisesta elokuvatuotannosta on kiinnostuttu laajenevassa määrin viime vuosina. Opinnäytetyön tavoitteena on vastata osaltaan tähän kasvaneeseen kiinnostukseen. Tarkoituksena on selvittää, kuinka päästöjä tuottavan elokuvaprosessin voisi toteuttaa

ympäristön kannalta kestävämmiin. Käsittelen laaja-alaisesti vuoden 2022 elokuvateollisuuden tilannetta, ja sen mahdollisuuksia tehdä elokuva- ja tv-sarjatuotantoja ekologisemmin.

Tutkimusmenetelmänäni on tehdä laadullista tutkimusta ekologisten elokuvatuotantojen toteuttamisesta Suomessa. Tutkimuksen työtapana on kerätä aiheesta kirjoitetun tiedon lisäksi laajasti teemahaastatteluita, ja sitä kautta elokuva-alan tekijöiden kokemuksia. Tutkimuksen teossa käytetään usein tiedonkeruumenetelmänä haastattelua sen monipuolisuuden takia, sillä haastatteluiden avulla kehittämisen kohteesta voi saada nopeasti syvällistä tietoa (Ojasalo ym. 2015, 106).

2.3 Opinnäytetyön tutkimusongelma

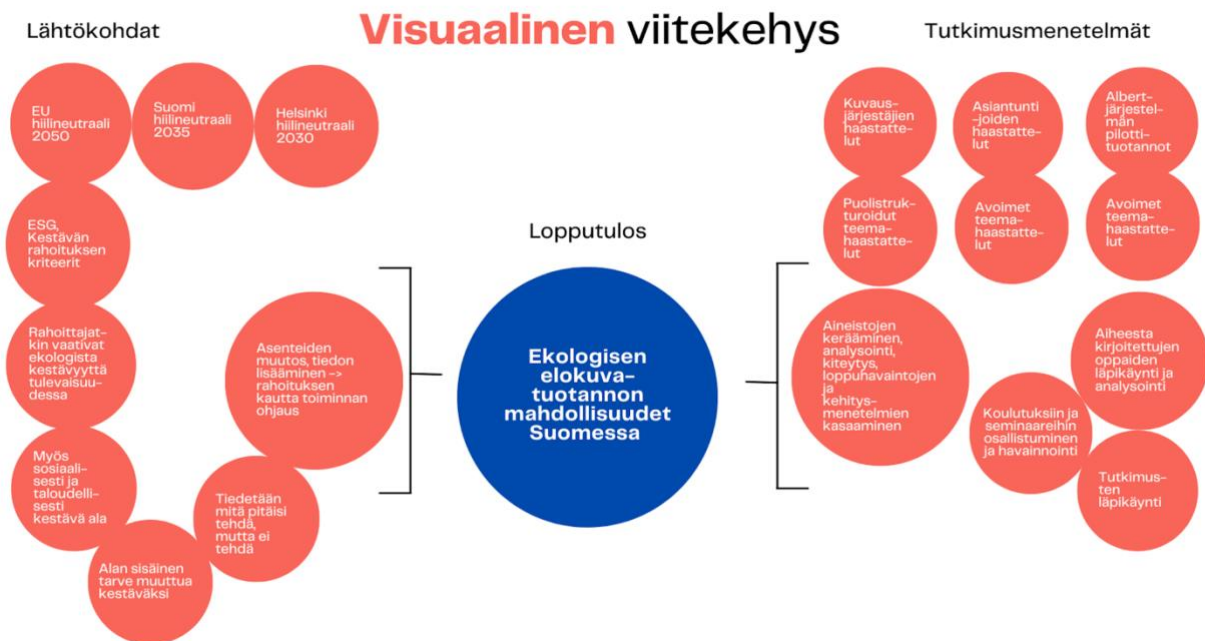
Työssä käsitellään sitä, miksi ilmastonmuutoksen torjumiseen, ei ole paneuduttu elokuva-alalla sen vaatimalla laajuudella ja intensiteetillä. Toisaalta Suomessa on tehty maamme ensimmäinen hiilinegatiivinen elokuva *Odotus* (Turku Business Region 2020), joka sai ensi-iltansa keväällä 2022.

Hiilinegatiivisuus tarkoittaa, että ilmastopäästöjä vähentävien toimenpiteiden lisäksi loput syntyneet kasvihuonekaasupäästöt on ylikompensoitu. Toiminnan kautta kompensoidaan enemmän kuin mitä toiminnasta on aiheutunut päästöjä. (Nordic Offset.)

Kirjoituksen tarkoitus on tuoda ekologisten tuotantojen oppeja kaikkien elokuvantekijöiden saataville. Kirjoitustyössä pyritään löytämään eritason vastauksia elokuva-alan ekologiseen tekemiseen. Samalla tuodaan kattavasti esiin työryhmän eri osastojen kokemuksia kestävämmistä työtavoista. Tutkimuksen kautta elokuva- ja tv-tuotannon työntekijät, alihankkijat, palveluntarjoajat, ja eri sidosryhmien edustajat voivat saada monipuolisen näkemyksen ekologisen elokuvatuotannon tekemisestä. Työn avulla pyrin myös avaamaan elokuva-alan monimutkaisia tuotantoprosesseja alaa tuntemattomille. Työ voi toimia samalla opetusmateriaalina elokuva-alasta kiinnostuneille.

2.4 Opinnäytetyön lähestymistapana tapaustutkimus ja visuaalinen viitekehys

Lähestymistapa kehittämistyön tekemiseen on tapaustutkimus. Tapaustutkimuksen pohjimmaisena ajatuksena on tuottaa kehittämis ehdotuksia- ja ideoita ilmiöstä, joka tapahtuu nykyaikana (Ojasalo ym. 2015, 52). Tapaustutkimuksen kautta voi perusteellisemmin ymmärtää kehitettävää kohdetta ja tuottaa uusia kehittämis ehdotuksia (Ojasalo ym. 2015, 53). Alla oleva kuvio 2 on kehittämistyön visuaalinen viitekehys, jossa käydään läpi tutkimuksen lähtökohdat ja tutkimusmenetelmät.

Kuvio 2. Tutkimuksellisen kehittämistyön visuaalinen viitekehys (Lanamäki 2022)

Tutkimuksen lähtökohdat rakentuivat hallitusten päätösten ja linjausten pohjalta. Euroopan Unioni aikoo olla hiilineutraali vuoteen 2050 mennessä, ja hiilidioksidipäästöt aiotaan puolittaa Euroopassa vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 1990 päästöihin (Gassman & Gouttefarde 2021, 7). Suomen valtio aikoo olla hiilineutraali vuonna 2035 (Ympäristöministeriö) ja Helsingin kaupunki vuonna 2030 (Helsingin ilmastoteot 2022). Hiilineutraalius tarkoittaa, että ilmastopäästöjä vähentävien toimenpiteiden lisäksi valtio tai muu instanssi kompensoi loput toiminnastaan aiheutuneet päästöt sertifioitujen vapaaehtoisen päästökaupan hankkeiden kautta (Nordic Offset).

Tuotantojen rahoitukseen on tulossa tutkimuksen haastateltavien mukaan jatkossa yhä enemmän kestävän kehityksen kriteerejä. Näitä ohjaavat muun muassa vastuullinen sijoittaminen, jossa huomioidaan ESG-luokitellut tekijät, joita ovat environmental (ympäristö), social (sosiaalinen) ja governance (hallinto). Elokuva-alalla on sisäinen tarve muuttua kestävämpään suuntaan. Usein tiedetään mitä pitäisi tehdä, mutta niin ei vielä jostain syystä tehdä. Työtapojen muutos vaatii asennemuutosta, tiedon lisäämistä, ja rahoituksen kautta toiminnan ohjausta.

Kuviossa esitetyt tiedonhankintamenetelmät olivat: kuvausjärjestäjien haastattelut puolistrukturoitujen haastatteluiden kautta, asiantuntijoiden haastattelut avoimissa temahaastatteluissa, sekä avoimet temahaastattelut Albert-järjestelmän

pilottituotannoille, muille ekologisille tuotannoille ja palveluntarjoajille. Lisäksi kirjoitustyössä on käyty läpi ekologisesta elokuvantekemisestä tehtyjä tutkimuksia. Niiden avulla on analysoitu kirjoitetusta materiaalista esiin nousseita yhtäläisyyksiä, ja jaoteltu teoriaosuutta. Haastatteluista kerätystä materiaalista on tehty sisällön samankaltaisuusanalyysi. Sen avulla on muokattu kirjoitustyön empiirisen osuuden rakennetta.

Aineistojen keräämisen, analysoinnin ja kiteytyksen jälkeen on tehty loppuhavaintoja ja kehitysehdotuksia. Lopputuloksena on tarkoitus luoda kehittämistyö, jossa tuodaan esiin erilaisia mahdollisuuksia tehdä ekologisia elokuva- ja tv-sarjatuotantoja Suomessa.

2.5 Opinnäytetyön tiedonhankintamenetelmät

Oma työurani elokuvatuotantojen parissa on liittynyt pääosin kuvauspaikkojen järjestämiseen tuotantoihin. Siksi minulle oli luontaista aloittaa työ kollegoiden – kuvausjärjestäjien – haastatteluilla. Ennalta mietittyjen kysymysten pohjalta heidän kanssa on keskusteltu elokuva-alan ekologisen tekemisen mahdollisuuksista. Heitä pyydettiin haastatteluissa kertomaan kokemuksiaan erilaisten elokuvatuotantojen työtavoista, ja niissä ekologisuuuden huomioonottamisesta.

Lisäksi työtä varten on tehty asiantuntijahaastatteluja, joiden joukossa on elokuva-alan tekijöitä, palveluntarjoajia, ja päättävien tahojen edustajia. Mukana on myös ekologisen elokuvatuotannon tehneiden ajatuksia eri tuotantoyhtiöistä. Kaikki haastattelut eivät päätyneet lopulliseen kehittämistyöhön mukaan, vaan ne olivat matkan varrella viemässä kirjoitusta oikeaan suuntaan.

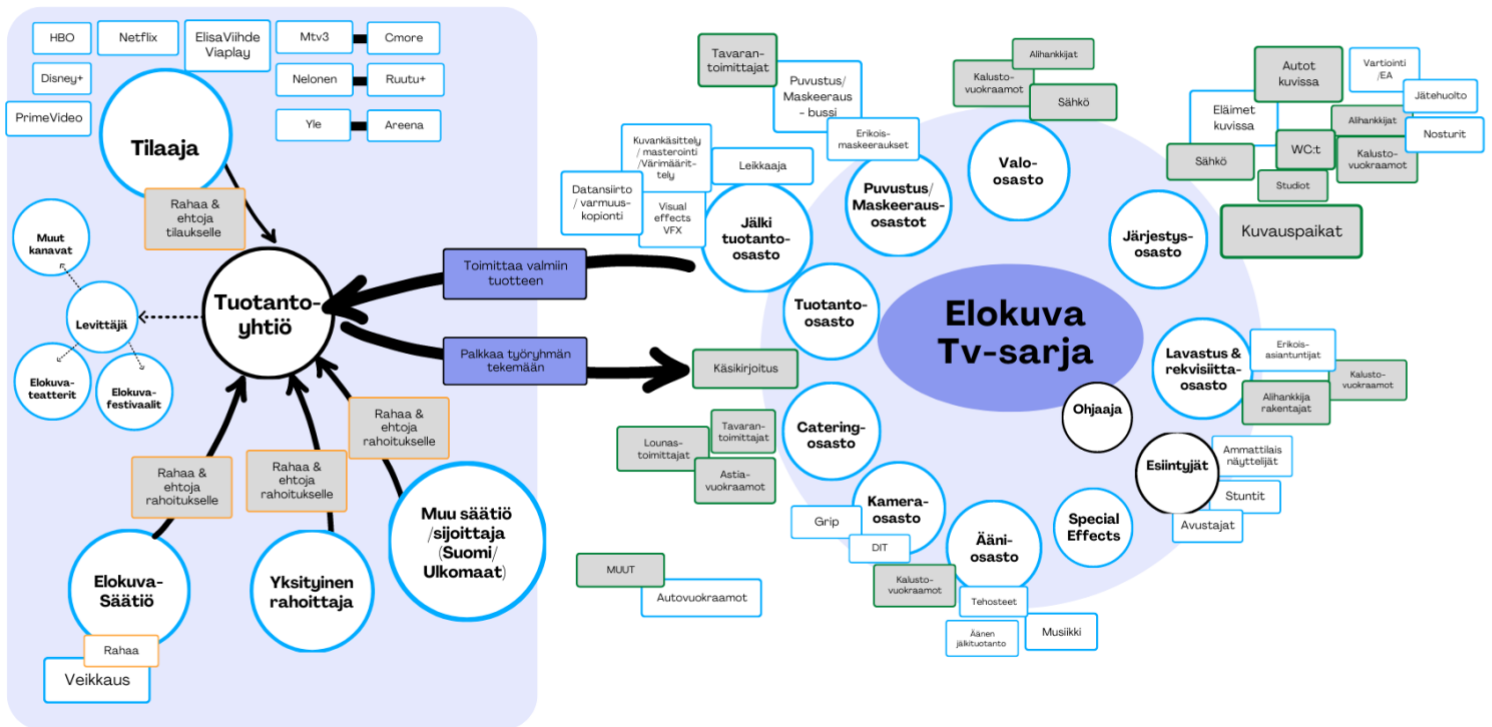
Haastatteluiden lisäksi työtä varten on tehty osallistuvaa havainnointia Albert-ympäristöjärjestelmän käyttöönottoon liittyen. Osallistuin aiheesta järjestettyihin koulutuksiin ja sain kokeilutunnukset Albert-järjestelmään. Perustin ohjelmaan kuvitteellisen elokuvatuotannon, jolle laskin hiilipäästölukuja. Sen avulla oli mahdollista hahmotella, mitä kaikkea elokuvatuotannon kokonaishiilijalanjäljenlaskentaa varten vaaditaan.

Muuta aineistoa on kerätty havainnoimalla eriteemaisia seminaareja ja paneeleja. Inspiraatiota tekstiin on haettu myös elokuvafestivaalien aikaan järjestetyistä seminaareista, muun muassa Tampereen Sustainable Film Production-paneelikeskustelusta.

3 Elokuva-alan tekemisen kulttuuri, päästöt ja kestävä kehitys

3.1 Elokuva-alan tärkeimmät sidosryhmät

Tämän kappaleen sisältö perustuu omiin havaintoihini työurallani, ja kokemuksiini elokuvien ja tv-sarjojen työryhmistä, ja niissä työskentelystä. Oheisen kuvion 3 avulla on pyritty selkiyttämään elokuva-alan sidosryhmien monimuotoisuutta. Olen ottanut kuvioon mukaan vain osan työntekijöistä, joita tuotannoissa käytetään. Osa työntekijöistä on tuotannoissa työsuhteessa, osa alihankkijana tai yrittäjänä. Sidosryhmäkartan avulla on mahdollista hahmottaa myös laajaa palveluntarjoajien listaa, jotka ovat mukana eri osastojen työtehtävien toteutuksessa. Erilaisia palveluntarjoajia on kaaviossa mainitun lisäksi paljon muitakin. Olen tehnyt sidosryhmistä analyysia ja puran kaavion sisältöä seuraavassa kappaleessa.

Kuvio 3. Elokuva- ja tv-sarjatuotannon sidosryhmäkartta (Lanamäki 2022)

Kuvion vasemmassa reunassa, jossa on violetti tausta, keskiössä on tuotantoyhtiö, joka tuottaa tv-sarjan tai elokuvan. Tilaaja, joita voivat olla esimerkiksi HBO tai Mtv3, tekevät tilauksen tuotteesta tuotantoyhtiölle, ja hyväksyvät rahoituksen. Yle on mukana tässä kartassa myös tilaajana, vaikka se on julkisen palvelun media-yhtiö. Tuotantoyhtiö esittelee ideansa tilaajille, jotta saa tuotteelleen rahoituksen ja levityksen. Erillistä levittäjää käytetään

usein esimerkiksi elokuvien myymiseen kotimaassa ja kansainvälisille markkinoille. Myös erilliset myyntiyhtiöt voivat levittää sekä tv-sarjoja, että elokuvia. Tuotantoyhtiö kerää tuotantoon rahoituksen Suomessa yleisimmin elokuväsäätiöltä, yksityisiltä rahoittajilta, rahastoilta, sijoittajilta ja säätiöiltä. Rahoittajia ja sitä myötä myös ehtoja tekemiseen voi tulla myös ulkomailta. Usein fiktioelokuvien kohdalla tarvitaan useampia rahoittajia, kun taas tv-sarjojen rahoitus voi tulla suoraan yhdeltä tilaajalta. Tuotantoyhtiö palkkaa työryhmän tekemään tv-sarjan tai elokuvan tuotannon. Olen määritellyt kuvion laatikoihin harmaalla taustalla oranssin reunuksin ne tahot, jotka ovat osaltaan vaikuttamassa tuotteeseen, mahdollisesti sisällöllisten toiveiden kautta tai aikataulutoiveiden muodossa.

Kuvion oikealla puolella valkoisessa osiossa on kuvattu ne tahot, jotka osallistuvat elokuvan tai tv-sarjan tuotantoon niin ennakkotuotantovaiheessa, kuvauksissa kuin jälkituotantovaiheessa. Olen erikseen rajannut taustaltaan violetin ympyrän sisään ne tuotannossa töissä olevat työryhmän osastot, jotka ovat mukana pääosin kuvauksissa. Suurin osa näistä on mukana jo ennakkotyövaiheessa, ja osa myös jälkituotantovaiheessa. Poikkeuksena on ohjaaja, joka on töissä koko tuotantokaaren ajan, usein jopa sen alkuvaiheen ideoinnista levitykseen ja markkinointiin asti. Esiintyjät osallistuvat vain yksittäisiin kuvauspäiviin tai kuvausjaksoihin, toisinaan myös jälkityöhön esimerkiksi uudelleen äänitettävien repliikkien osalta. Olen muotoillut harmaalla taustalla ja vihreillä reunoilla laatikot, joiden sisällä on eri tahoja, jotka ovat vaikuttamassa tuotannon hiilidioksidipäästöjen syntyyn. Esimerkiksi käsikirjoittaja voi vaikuttaa tuotannon ympäristökuormittavuuteen tarinan käsikirjoituksen kautta.

Elokuva-alalla puhutaan osastoista, jotka tarkoittavat niitä henkilöitä, jotka työskentelevät kyseisen nimikkeen alla olevassa työryhmässä. Esimerkiksi puvustus- ja maskeerausosasto voi pitää sisällään maskeeraussuunnittelijan, pukusuunnittelijan, puvustajan, maskeeraajan, heidän avustajansa ja alihankkijansa, esimerkiksi peruukintekijät ja erikoistehostemaskeeraajat. Järjestysosasto voi pitää sisällään koordinoivan pääkuvausjärjestäjän (location supervisor), kuvauspaikoista vastaavan kuvausjärjestäjän (location manager), kuvauspaikkojen etsijän (location scout), apulaiskuvausjärjestäjän, kuvausjärjestäjän assistentin sekä kulloiseenkin kuvauspaikkaan liittyvät alihankkijat, eli lisätyöryhmän jäsenet. Työnkuvien nimikkeet ovat usein englanniksi, koska niille ei ole muodostunut vielä kiinteää suomenkielistä vastinetta. Toimenkuvien nimet ja vastualueet voivat vaihdella tuotannoittain.

3.2 Suomessa tulee ensi-iltaan noin 30 pitkää fiktioelokuvaa vuosittain

Suomessa tulee ensi-iltaan keskimäärin noin 30–40 kotimaista pitkää elokuvaa vuosittain (Elokuvavuosi 2020, 5; Elokuvavuosi 2019, 4; Elokuvavuosi 2015, 5). Vuonna 2021 ensi-

iltoja oli keskiarvon verran, kun 30 fiktiivistä- ja dokumenttielokuvaa tuli elokuvateattereihin (Toimintakertomus 2021, 8; Elokuvuvuosi 2021, 14).

Suomalaisen pitkän fiktioelokuvan budjetti on vuonna 2021 vaihdellut alle miljoonasta eurosta yli kahteen miljoonaan euroon. Suurin osa tuotannoista on ollut budjetiltaan 1–1,5 miljoonaa euroa. (Elokuvuvuosi 2021, 10). Tuotannon rahoitus on koostunut Suomen elokuvasäätiön lisäksi, muusta kotimaisesta rahoituksesta, levitysyhtiöiden ja tuotantoyhtiöiden osuudesta, televisiokanavien rahasta sekä ulkomaisesta rahoituksesta ja erilaisista ulkomaisista rahastoista (Toimintakertomus 2021, 14).

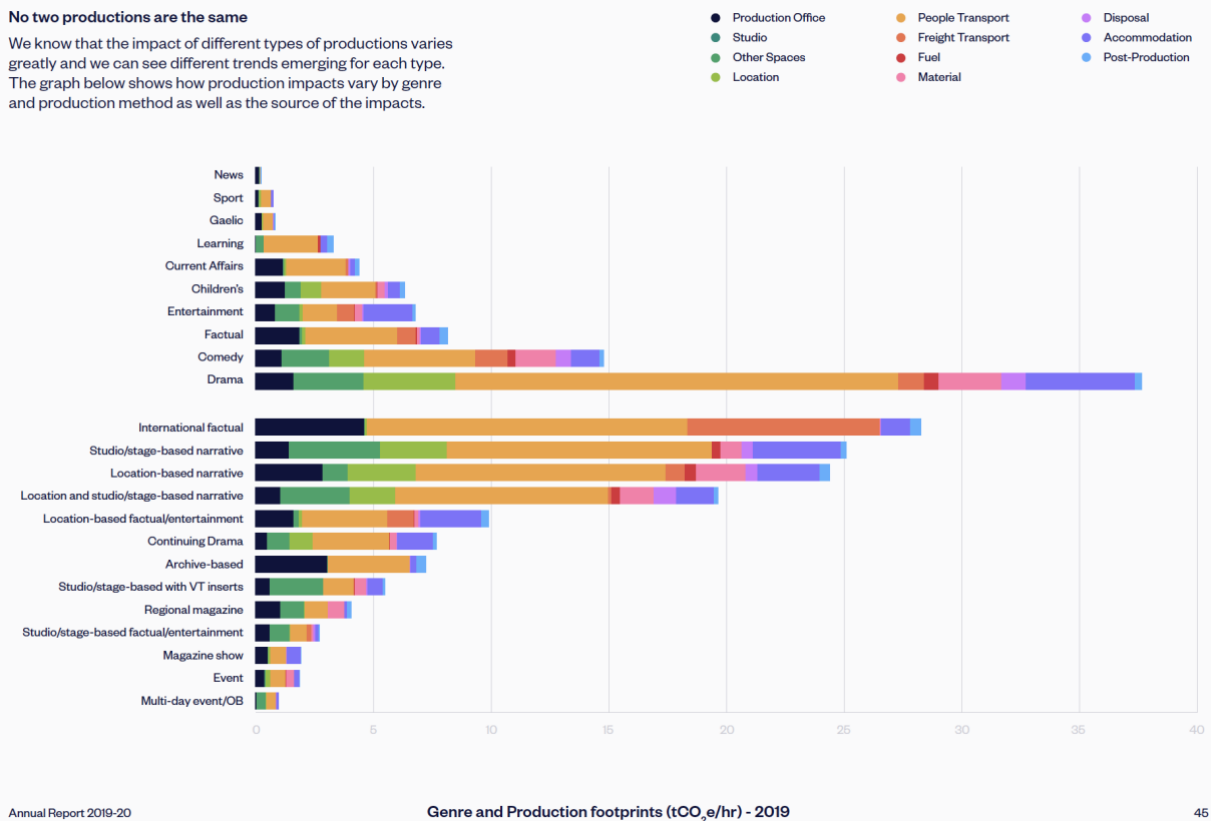
Elokuvu tuotannon rahoitus on Suomessa isolta osin julkisen tukirahan varassa. Elokuvasäätiö jakaa näitä tukivaroja toimintansa kautta. (Tuovinen & Nuora 2022, 11.) Vuonna 1969 perustettu Suomen elokuvasäätiö on itsenäinen toimija, joka saa rahoituksensa opetus- ja kulttuuriministeriön määrärahoista, jotka tulevat Veikkauksen voittovaroista. Tuet ovat julkisia ja niiden käyttöä määräävät lait, asetukset, säännökset ja elokuvasäätiön omat tukiohjeet. (Suomen elokuvasäätiö b.) Vuonna 2021 tukea jaettiin yhteensä 36,3 miljoonaa euroa (Toimintakertomus 2021, 4).

3.3 Draamatuotannot ovat eniten päästöjä tuottava tuotantomuoto

Albertin jo läpikäyneiden kansainvälisten tuotantojen hiilijalanjätkilaskureita tutkittaessa voi huomata, että suurimmat päästöt syntyvät draamatuotannoissa (Annual Report 2020, 45). Alla olevassa kuviossa 4 luvut ovat hiilidioksidipäästöekvivalenttonneja per tuotettu tunti ohjelmaa. Draamatuotannon päästöt ovat noin 37 CO_{2, ekv} tonnia per ohjelmatunti (Annual Report 2020, 45).

No two productions are the same

We know that the impact of different types of productions varies greatly and we can see different trends emerging for each type. The graph below shows how production impacts vary by genre and production method as well as the source of the impacts.

Kuvio 4. Erilaisten Albert-järjestelmään ilmoitettujen tuotantojen tuottamat hiilidioksidipäästöekvivalenttitonnit per tuotettu ohjelmatunti vuonna 2019, kuviossa on vertailtu sekä erilaiset ohjelmamuodot, että tuotannon osa-alueet, joista päästöt kertyvät (Annual Report 2020, 45)

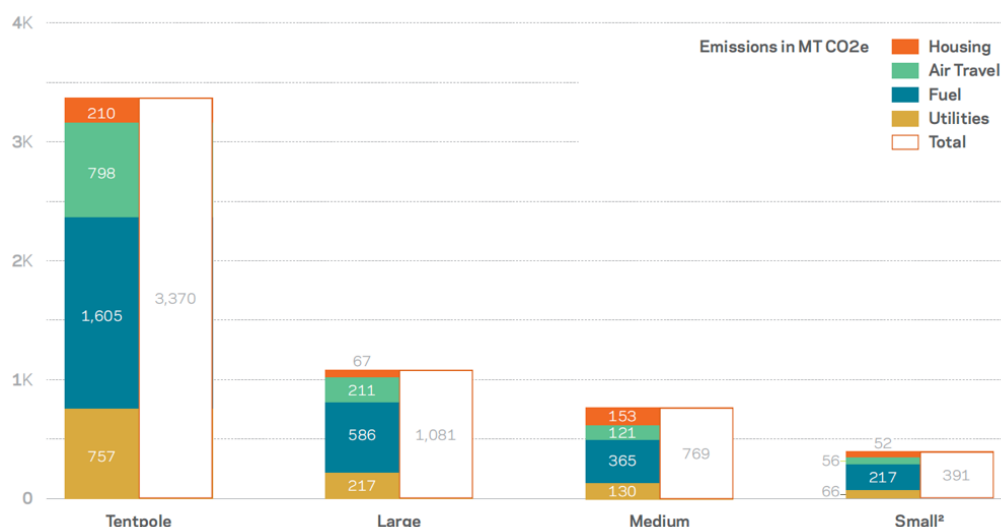
Lähes poikkeuksetta missä tahansa ohjelmatuotannossa isoimmat päästöt syntyvät ihmisten kuljettamisesta kuvauspaikoille (people transport). Oheisessa kuviossa (kuvio 4) oranssin värinen palkki kertoo ihmisten kuljettamisesta syntyneiden päästöjen osuuden tuotannon kokonaispäästömäärän sisällä. Työryhmän majoittaminen (accommodation), joka on merkitty kuvioon violetilla värillä, tuottaa seuraavaksi eniten päästöjä, kuten myös tuotantotoimisto (production office), joka on merkitty tummansinisellä palkilla. Sen jälkeen päästöjä kertyy eniten lokaatioon (location) liittyvistä asioista, ne on merkitty kuvioon vaaleanvihreällä värillä. (Smith 2021; Annual Report 2020, 45.)

3.4 Isojen budjettien elokuvat tuottavat eniten päästöjä

Isojen budjettien elokuvilla on isoin hiilijalanjälki (A screen new deal 2020, 5). Iso-Britanniassa ja Yhdysvalloissa tehdyn tutkimuksen mukaan, kansainvälinen elokuvatuotanto, jonka tuotantobudjetti on yli 70 miljoona Yhdysvaltain dollaria (niin kutsuttu tentpole-tuotanto), aiheuttaa koko tuotantonsa aikana 2 840 tonnia CO_{2, ekv}-päästöjä (A screen new deal 2020, 4). Keskimääräinen eurooppalainen pitkä kokoillanelokuva tuottaa 192 tonnia CO₂-päästöjä tuotantonsa aikana (Gassman & Gouttefarde 2021, 7).

Alla oleva kuvio 5 on vuoden 2021 kansainvälisestä raportista, joka käsittelee elokuva- ja televisiotuotantojen hiilidioksidipäästöjen määrää ekvivalenttitonneina (CO_{2, ekv}). Raportin on koontanut yhdysvaltalainen, kestävän kehityksen muutoksia elokuva-alalla ajava, kansainvälisten organisaatioiden yhteenliittymä Sustainable Production Alliance, SPA. Aineisto on kerätty sadoilta tuotannoilta Yhdysvalloista. Luvut ovat hieman aiemmin mainittua tutkimusta isommat, vaihtelut voivat johtua eri päästömittareilla tehdyistä tutkimuksista.

Osa laskureista ilmoittaa tulokset hiilidioksidiekvivalenttina CO_{2, ekv}, joka on verrannaisyksikkö ja se suhteutuu yhteen tonniin hiilidioksidia tCO₂. CO_{2, ekv} päästöt pitävät sisällään myös muut kasvihuonekaasupäästöt kuin pelkän hiilidioksidin. Kun päästöjä on syntynyt jostakin muusta kasvihuonekaasusta kuin hiilidioksidista, se on suhteutettu hiilidioksidiekvivalenttiin. (Nordic Offset.) Osa laskureista mittaa ainoastaan syntyneitä hiilidioksidipäästöjä CO₂.

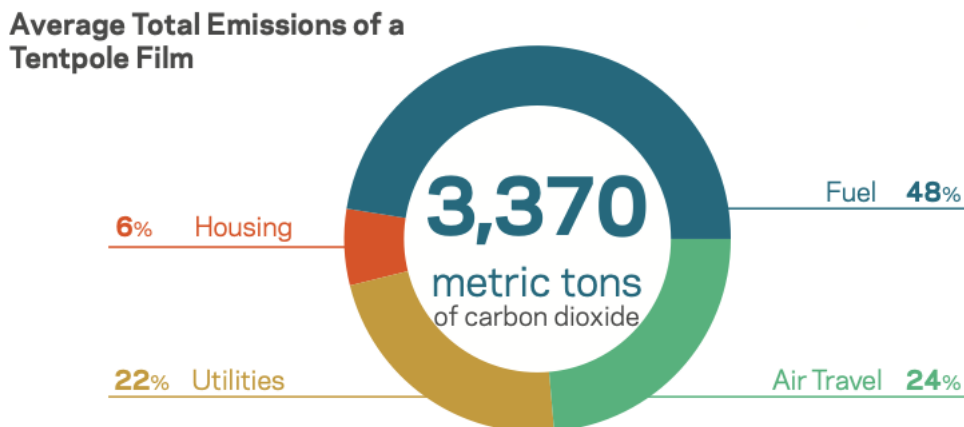

Kuvio 5. Elokuvatuotannoissa kertyneet päästöt on esitetty hiilidioksidiekvivalenttitonneina, CO_{2, ekv} (Sustainable Production Alliance SPA 2021, 4)

Kuviossa 5 on esitetty eri tuotantobudjettien mukaan jaoteltujen tuotantojen hiilidioksidipäästö määrät. Tentpole-tuotanto, jonka budjetti on yli 70 miljoonaa dollaria, tuottaa päästöjä 3370 CO_{2, ekv} tonnia. Isot tuotannot ovat budjetiltaan 40–70 miljoonaa dollaria ja tuottavat 1081 CO_{2, ekv} tonnia päästöjä. Keskipikoinen tuotanto, jonka budjetti on 20–40 miljoonaa dollarin luokkaa, jättää jälkeensä 769 CO_{2, ekv} tonnia päästöjä. Pienimmät tuotannot, budjetiltaan 20 miljoonaa ja alle, tuottajat päästöjä 391 CO_{2, ekv} tonnin edestä. (Sustainable Production Alliance SPA 2021, 4.)

3.5 Liikkumisesta tulee eniten päästöjä

SPA:n tutkimus jakoi elokuvatuotannon kokonaispäästöt osa-alueittain prosenttiosuuksiin (kuvio 6). Esimerkkinä on käytetty isoimman budjetin, tentpole-kokoluokan, elokuvatuotantoa. Eniten päästöjä tuottaa polttoaine (fuel), jonka osuus on lähes puolet tuotannon kokonaispäästöistä, 48 prosenttia. Toiseksi eniten päästöjä tuottaa lentomat kustaminen (air travel) 24 prosentin osuudella, sen jälkeen lähes samalla osuudella on verkosta saatava sähkö (utilities) 22 prosentilla. Pienin prosenttiosuus on majoituksilla (housing), kuudella prosentilla. (Sustainable Production Alliance SPA 2021, 5.)

Kuvio 6. Tentpole-kokoluokan elokuvatuotannon päästöjen jakautuminen prosentuaalisesti (Sustainable Production Alliance SPA 2021, 5)

3.6 Eri päästölaskureiden tulosten vertailu on ongelmallista

Tuotantojen päästöjen vertailu on ongelmallista, jos niiden laskentaan on käytetty eri hiilijalanjälkilaskureita. Eri laskurit painottavat laskennassaan eri asioita ja voivat siksi antaa virheellisesti painotetun tiedon kokonaispäästöistä. (Paavonen 2019, 30.) Laskureissa on voitu huomioida eri ympäristöä kuormittavat tekijät, tuotantovaiheen rajaukset ja

kasvihuonekaasupäästöt. Eri laskureilla tehdyt mittaukset eivät anna luotettavaa tietoa vertailuun. (Paavonen 2019, 2,30.)

3.7 Suomalaisen elokuvatuotannon keskimääräistä hiilijalanjälkeä ei tiedetä

Albert-ympäristöjärjestelmän kautta tuotannot tekevät päästölaskentaa (Puolanne 2021b). Vielä ei ole laajemmin tiedossa suomalaisten elokuvien päästötietoja, koska niitä ei ole aiemmin laskettu.

Draamaelokuva *Odotus* laski tuotannosta kertyneet päästöt yhteistyössä Compensate-säätiön kanssa. Elokuvan tuotanto oli hieman pienempi verrattuna keskiverto elokuvatuotannon työryhmään ja kuvauspaikkojen sekä esiintyjien lukumäärään. Tuotannossa otettiin huomioon ympäristön kannalta kestävä tekeminen koko sen tuotantokaaren ajan. (Louhimies 2022.) Tuotannossa syntyi noin 24 CO_{2, ekv} tonnia päästöjä (Näin tehtiin elokuva *Odotus* 2020; Compensate 2022).

3.8 Ympäristövastuullisuuden parantaminen ja kestävä kehitys elokuva-alalla

Tarkasteltaessa kestävän kehityksen tekemistä se jaetaan yleisesti kolmeen luokkaan: ympäristöön, talouteen ja sosiaaliseen kestävyys (Tuovinen & Nuora 2022, 4). Av-tuottajien edunvalvontajärjestö Audiovisual Producers Finland - APFI ry, on kehittämässä alan sosiaalista, taloudellista, kulttuurista sekä ekologista pääomaa, keväällä 2021 käynnistetyn strategian pohjalta (APFI ry a). Strategiatyö on aloitettu ekologisesta näkökulmasta, ympäristövastuullisuuden läpikäynnistä, ja siihen liittyvien työmallien muokkaamisesta. APFI ry aloitti 2021 kolmivuotisen hankkeen, jossa otetaan käyttöön muun muassa Albert-ympäristöjärjestelmä, ja tehdään siihen liittyviä maksuttomia koulutuksia alan työntekijöille. (APFI ry b.) Tavoitteena on, että tuotannot oppivat keräämään tarvittavaa tietoa muodostamastaan hiilijalanjäljestä, ja sen kautta muuttamaan toimintatapojaan ja pienentämään päästöjään (Puolanne 2021b).

Kestävän kehityksen tekeminen kaikilla osa-alueilla on tärkeä osa yritysten kilpailukykyyn ylläpitoa, ja kasvattamista. Jotta yritykset ovat pitkällä aikavälillä kestäviä ja kasvavia, kestävän kehityksen toteuttaminen kuuluu ydintekemiseen. Tv-kanavien ja levittäjien maailmassa kestävä tekeminen on itseäänselvyys ja heillä on tehtynä yrityksen code of conduct, vastuullisuussuunnitelma. (Vuorinen 2022.)

3.9 APFI ry:n kestävän kehityksen strategiatyö ja Albert-järjestelmän pilotti

APFI ry on vetämässä kestävän kehityksen hanketta vuosina 2021-2024. Hankkeen tarkoituksena on kehittää elokuvien ja televisio-ohjelmien sosiaalista, kulttuurillista,

taloudellista ja ekologista kestävyyttä. Ensimmäisenä hankkeessa pureudutaan ympäristökestävyyteen, koska Suomessa ei ole aiemmin kerätty mitattua tietoa kotimaisten tuotantojen ympäristövaikutuksista. Hankkeen aikana otetaan käyttöön alun perin Iso-Britanniassa kehitetty Albert-ympäristöjärjestelmä, joka auttaa tilastojen ja vertailun kautta ympäristönormien rakentamisessa. (APFI ry tiedote 2022a; APFI ry b.) Järjestelmän kautta tuotannon päästöjen jäljitystä voidaan vertailla sekä valtakunnallisesti että kansainvälisesti. Ajatuksena on luoda yksi yhtenäinen ohjeistus ja koulutus, jonka mukaan Suomessa tehtäisiin ekologisempia tuotantoja. (APFI ry a.) Ympäristöjärjestelmä sisältää ohjeistuksen lisäksi tuotannoille tarkoitetun hiilijalanjälkilaskurin, jonka avulla tuotantoyhtiöt voivat ennalta määrittää tuotannon tavoitteellisen hiilijalanjäljen. Järjestelmään rekisteröidyt tuotannot voivat saada kriteerit täyttäessään lopputeksteihin maininnan, että ovat noudattaneet tuotannossaan Albert-ympäristöjärjestelmän laatimia ohjeita. (Albert Production Tools.)

Tuotantojen ekologisuutta mittaavan Albert-ympäristöjärjestelmän käyttöönotto käynnistettiin pilottivaiheella tammikuussa 2022. Pilotti kesti toukokuuhun 2022 asti. Sen aikana kerättiin tuotantoyhtiöiden kokemuksia ympäristöjärjestelmän käyttämisestä. Pilotissa oli mukana viisi kotimaista tuotantoyhtiötä, yhteensä kahdeksalla tuotannolla. Tuotantoryhmien koko vaihteli muutamasta henkilöstä satoihin ihmisiin. Osa tuotannoista kuvattiin pääkaupunkiseudulla, osa muualla Suomessa ja ulkomailla. Pilottivaiheessa oli mukana sekä fiktiivisiä että ei-fiktiivisiä tuotantoja. Mukana oli tuotantoja, joiden kuvaukset alkoivat heti pilotin käynnistyttyä tammikuussa 2022, osalla vasta myöhemmin. Pilotin aikana tuotannoille järjestettiin koulutusta järjestelmän käyttämisestä suomeksi. Järjestelmän käyttöönottoon liittyvä neuvonta oli keskitetty APFI ry:n alaisuuteen, jolloin tuotantojen oli helpompaa ottaa järjestelmä haltuun, saadessaan nopeaa apua Suomen päässä. (APFI ry tiedote 2022a; Puolanne 2022b.) Albert-ympäristöjärjestelmän käyttö on tuotannoille maksutonta. APFI ry:n tavoitteena on olla keskeinen neuvonantaja tuotantojen ekotekemisessä jatkossakin, kun järjestelmä lanseerattiin kaikkien kotimaisten tuotantojen käyttöön kesäkuussa 2022. (APFI ry tiedote 2022a.)

Tuotantoyhtiöiden on mahdollista yrittää hakea ympäristösertifiointia tuotannolleen Albertin kautta. Kun tuotantoyhtiö luo tunnukset järjestelmään, se voi syöttää arvioita tuotannon päästöistä hiilijalanjälkilaskuriin, carbon calculator, sekä laatia ympäristösuunnitelman, carbon action plan, tuotannolleen. Arvioitujen tietojen syöttö täytyy olla tehtynä ennen kuvauksia esituotannon aikana, jos tuotanto yrittää tavoitella sertifiointia. Kuvausten ja tuotannon edetessä töitä pyritään tekemään mahdollisimman vähän päästöjä tuottaen. Toteutuneita päästömääriä voi päivittää hiilijalanjälkilaskuriin koko ajan tuotannon edetessä. Ympäristösuunnitelmaan annettujen vastausten perusteella BAFTA, joka

hallinnoi Albert-järjestelmää, pyytää joistakin ympäristöohjelman osa-alueista todisteita. Tuotantoyhtiön vastausten ja ympäristötoimenpiteiden pohjalta, BAFTA päättää minkä tason ympäristösertifioinnin tuotanto voi saada. Tuotantojen on mahdollista laskea hiilijalanjälkensä Albert-järjestelmän avulla, vaikka eivät tavoittelisikaan ympäristösertifiointia. (Puolanne 2022b.)

Iso-Britanniassa toimiva BAFTA toimii alan puolueettomana neuvonantajana. Suurelle yleisölle BAFTA on tullut tutuksi vuosittain järjestetyssä BAFTA- gaalasta, jossa jaetaan palkinnot elokuva-alan ansioituneille tekijöille. (BAFTA.)

Kestävän kehityksen strategiatyötä APFI ry:ssä on luotsaamassa hankepääällikkö Anne Puolanne. Puolanne on ollut kirjoittamassa Ekosetti-ympäristöopasta, joka on julkaistu syyskuussa 2019.

Elokuva-ala kaipaa yhtenäistä tilastointia ja ohjeistusta, jonka mukaan ympäristöasiat voidaan ottaa paremmin huomioon käytännön työssä. Yhtenäisten työkalujen avulla ja yhden standardoidun toimijan kautta on mahdollista koordinoita ympäristökäytäntöjä. Kun työkalut ovat yhtenäisiä, muutostoimet on helpompi ottaa käyttöön, ja niitä on helpompi vertailla myös rahallisesti. (Puolanne 2021a.)

4 Tausta-analyysin avulla toimintaehdotuksia ekologiseen tekemiseen

Tutustuin elokuvatuotantoja ja ympäristöajattelua yhdistävään materiaaliin lähtiessäni tekemään kirjoitustyötä. Näitä kahta aihetta yhdistäviä kirjoituksia on vielä vähän. Yhdysvalloissa tutkimusta on tehty pidempään, mutta Euroopassa ja erityisesti Suomessa tutkimusta on tehty vain jonkin verran. Ekologisesta elokuvantekemisestä on järjestetty muutamia seminaareja ja keskustelupaneeleja, joista useimmat ovat olleet elokuvafestivaalien yhteydessä. Materiaalien pohjalta listasin eri teemojen alle ekologiseen tekemiseen ohjaavia toimintaehdotuksia. Jaottelin esiin nousseet ajatukset viiden teeman alle (kuvio 7).

Kuvio 7. Viiden eri teeman kautta toimintaehdotusten jaottelu (Lanamäki 2022)

4.1 Rahoituksen avulla tekeminen voi muuttua ympäristöystävällisemmäksi

Rahoituksen merkitys ilmastonmuutostoimissa korostuu useissa eri lähteissä tutkimukseni mukaan. Hiilidioksidipäästöjen seuranta pitäisi ottaa pakolliseksi rahoituksen saamisen ehtoiksi. Sijoittajat ja eri rahoitusinstanssit voisivat vaatia tuotantoyhtiötä tekemään selvityksen ja laskelman tuotannon aiheuttamista päästöistä, saadakseen tukea tuotannolleen. (Gaustad ym. 2021, 51.) EU, valtio ja kuntatason toimijoiden sopimukset ja

toimenpideohjelmat ohjaavat yritysten toimintaa, ja voivat johtaa ilmastonmuutostoimia (Tuovinen & Nuora 2022, 4,23). Julkiset rahoitustahot, kuten Suomen elokuvasäätiö, voisivat antaa lisätukea tuotantoyhtiöille, jotka ottavat tuotannossaan huomioon ilmastonmuutosta hidastavat toimenpiteet, esimerkiksi ekokoordinaattorin palkkaamisen (Tuovinen & Nuora 2022, 9).

Av-ala tarvitsee uusia kannustimia tuotantojen ympäristövaikutusten pienentämiseen. Nykyinen rahoitusjärjestelmä kannustaa tuotantoja maailmanlaajuiseen matkustamiseen, sekä lyhytaikaiseen työhön ulkomailla, toteaa Pohjoismaisen rahoittajan edustaja, Ivar Køhn Norjan yleisradioyhtiö NRK:sta, jossa hän on toiminut kevääseen 2022 asti draamajohtajana. Køhnin (2021) mukaan olisi tarpeen perustaa kokonaan uusi vihreä kannustinjärjestelmä, joka tukisi lyhyen matkan päässä tapahtuvia tuotantoja ja palauttaisi norjalaiset tekijät tekemään tuotantoja takaisin kotimaahansa. Viime vuosina tuotantokannustin on aiheuttanut sen, että norjalaiset tuotannot ovat lähteneet ulkomaille kuvamaan kohtauksia, jotka sijoittuvat tarinan mukaan Norjaan. Ja vastaavasti ulkomaiset tuotantoyhtiöt ovat tulleet kuvaamaan muualle sijoittuvia kohtauksia Norjaan. Näin teki esimerkiksi James Bondin suurtuotanto No Time To Die -elokuvassaan. (Køhn 2021.)

4.2 Asennemuutoksella voisimme saada aikaan ekotekemisen murroksen

*We know what to do, we just need the will
(Sir. David Attenborough, 2020).*

Sir David Attenboroughin sen jo toteaa, että me tiedämme mitä meidän pitää tehdä, mutta tarvitsemme vain tahtoa sen tekemiseen (vapaa suomennos, instagram @davidattenborough 2020).

Hiilineutraaliutta vuodelle 2035 tavoitteleva Suomi voi olla edelläkävijä ilmasto- ja kestävyyshaasteen ratkaisijana muihin suurempiin maihin verrattuna. Pienen jalanjäljen sijaan, Suomi voi jättää suuren kädenjäljen oikeiden toimiensa avulla. Asennemuutosta ilmastoasioiden suhteen peräänkuulutetaan valtionjohdon tasollakin. (Valtioneuvosto.) Jokainen työ ja työnkuva on ympäristötyötä. Jokainen voi yksilönä tehdä työtä ympäristön eteen. Esimerkin voima on iso. Elokuva-alan yritysten työntekijät voisivat omien toimiensa avulla kantaa kortensa kekoon, sekä näyttää muille, että pienilläkin teoilla on merkitystä. (Project Drawdown 2021, 6.)

Yksilöiden asenteiden muuttaminen olisi tärkeää ilmastonmuutoksen hidastamista vastaan taisteltaessa. Vanhojen uskomusten mukaan ympäristöystävällisyys rajoittaa ohjaajan taiteellista vapautta. Nämä asenteet tulisi päivittää, ja miettiä ilmastoystävällisiä ratkaisuja taiteelliseen tekemiseen. (A screen new deal 2020, 8.) Hollannin Yleisradioyhtiö NTR:n

draamajohtaja Marina Blok (2021) on huomannut, että ympäristöasenteet ovat muuttuneet parempaan suuntaan. Silti erityisesti vanhemmalla tekijäsukupolvella, mutta myös osalla nuorempia, on iso motivaatio-ongelma ympäristötekojen osalta. Osin ennakoasenteet liittyvät vanhoihin väitteisiin, joita ekologisesti tekemisestä on sanottu. (Blok 2021.)

Elokuvatyöntekijät ovat samaan aikaan sekä hyvin edistyksellisiä, että vanhoillisia ympäristön hyväksi tehtävien uudistusten osalta. Elokuva-ala on pirstaleinen, ja sen monimutkainen organisaatorakenne vaikeuttaa monien ympäristöohjelmien mukaan ottamista käytännön työhön. Työsuhteet ovat lyhytaikaisia ja työryhmät vaihtuvat joka tuotannon kohdalla. Elokuva-alan työntekijät ovat monenkirjavaa väkeä. Osa on korkeastikin koulutettua, osa on itseoppineita, mutta kaikille yhteistä on, että he seuraavat aikaansa ja ovat yleensä kiinnostuneita uusista asioista ja innovaatioista. (Corbett & Turco 2006, 3.)

Ihmisten asenteet kuluttamisesta täytyisi saada muuttamaan, jotta ympäristön suojelemiseksi tehtävät toimet alkaisivat vaikuttaa. Esimerkiksi halpojen kertakäyttötuotteiden ostaminen pitäisi saada vähenemään. Vaikka tuotteen voisikin saada myytyä eteenpäin kirpputorilla, sen valmistamiseen on käytetty energiaa, ja tekemisestä on aiheutunut päästöjä. Tuote pitäisi hankkia tarpeeseen, eikä kuluttaa harkitsemattomasti. (Leppänen 2022.)

Myös yritysten pitäisi tehdä omassa toiminnassaan parempia ja kestävämpiä ratkaisuja ympäristön suhteen. Yrityksen johto voisi omalla esimerkillään näyttää millaisen ympäristöasenteen jokainen voi hankkia. (Gaustad ym. 2021, 51.) Yrityksen johdon sitouttaminen on tärkeää ympäristötyössä. Kun yritys tekee töitä ympäristön eteen, siitä pitää viestiä niin talon sisällä kuin ulkoisestikin, kenties osana yrityksen brändityötä. (Säkinen 2022.) Arvot ovat ympäristötyön kannalta tulevaisuudessa tärkeitä. Työntekijät haluavat, että heidän henkilökohtaiset arvonsa otetaan huomioon työpaikalla. Myös yrityksen arvoihin pitäisi sisällyttää ympäristönäkökulma, jotta ympäristönsuojelu toteutuisi käytännössä. (Sucksdorff 2022.)

Suomen elokuvasäätiö toteutti keväällä 2020 ympäristövastuullisuuskyselyn suomalaisille tuotantoyhtiöille, johon he saivat 37 vastausta. Lähes 90 prosenttia vastanneista tuotantoyhtiöistä pitää ympäristövastuullisuutta yhtenä yrityksensä arvona. (Ympäristövastuullisuuskysely 2020, 2; Hautamäki 2022.) Joillain tuotantoyhtiöillä oli jo tuolloin kyselyyn vastatessaan käytössä erillinen ympäristöohjelma tuotannoille. Osalla tuotantoyhtiöistä tämä oli sisällytetty yrityksen yleiseen ympäristöohjelmaan. (Ympäristövastuullisuuskysely 2020, 2–4.)

4.3 Tavat, jotka voisivat muuttaa töiden tekemistä ekologisemmaksi

Ympäristöasioista puhuminen ja muutoksen tarpeen tiedostaminen ovat tärkeitä tapoja ilmastonmuutoksen hidastamiseksi. On hyvä ymmärtää yksilötasolla, että pienilläkin teoilla on merkitystä. Kun omasta tietämyksestään puhuu muille, se aiheuttaa myös heissä halun ottaa selvää asioista. Palveluntarjoajien kanssa keskustelemalla heidätkin voi saada toimimaan toisin. Tämä voi osaltaan pienentää tuotannon hiilijalanjälkeä. On hyvä tutkia uusia innovaatioita, joita on tehty ja on tekeillä. Näiden avulla voi itsekin innostua kenties kehittämään jotain uutta ja merkityksellistä. (Smith 2021.)

Yritysten olisi mahdollista perustaa erillinen työtiimi, jonka tehtävänä on yrityksen ilmastonmuutostyöstä viestiminen niin sisäisesti kuin ulkoisesti. Yrityksen olisi hyvä tietää viimeisimmät tiedot ilmastonmuutoksesta, jotta se osaa muokata toimintaansa niiden avulla. Av-alan etuna on, että verrattuna muihin teollisuudenaloihin, alalla on valmiina ammattiosaamista eri medioiden käytöstä. Lisäksi alalla työskentelee paljon suuren yleisön huomion kerääviä ja kiinnostavia henkilöitä kuten ohjaajia ja näyttelijöitä. Heidän sanomisillaan ja teoillaan on paljon julkisuusarvoa. (Project Drawdown 2021, 6.)

Kouluissa pitäisi opettaa tapoja ja keinoja, miten ympäristövaikutus lasketaan. Lisäksi olisi hyvä ymmärtää miten ympäristöön voi ylipäättään vaikuttaa. Taiteen kautta olisi mahdollista muuttaa ihmisten ajatuksia hiilikädenjäljestä, ja siitä millaisen positiivisen vaikutuksen ihminen voi omilla toimillaan maapallolle jättää. (Mäkiö 2022.) Hiilikädenjälki tarkoittaa yrityksen positiivisia tekoja, jotka edistävät ilmastonmuutoksen hidastamista. Sen kautta jokin toinen taho voi pienentää omaa hiilijalanjälkeään hankkimalla kyseisen tuotteen tai palvelun. (Nordic Offset.)

Ympäristön puolesta tehtävät toimet voisi ottaa huomioon jo tuotannon budjettia laadittaessa, jolloin niiden mukaan laskemisesta tulee toimintatapa. Elokuvatuotannossa ennakoidaan rahoituksen jakautumista erityyppisten kulujen välille, ja myös ilmastonmuutosta hidastavat toimet voitaisiin laskea mukaan. Voitaisiin esimerkiksi varata enemmän rahaa työryhmän julkisen liikenteen matkalippuihin, jolloin samaan aikaan säästettäisiin vuokra-autojen hankintakuluissa. (Gaustad ym. 2021, 50.)

Hiilibudjetti on tulevaisuuden työkalu, jonka avulla voidaan ohjata tekemistä oikeaan suuntaan jo tuotannon suunnitteluvaiheessa. Sen avulla voitaisiin laskea mistä tuotannon hiilijalanjälki koostuu, sekä seurata toimia, joita hiilipäästöjen pienentämiseksi tehdään. Hiilibudjetin lopputuloksena yrityksen johdon on mahdollista tietää paljonko tuotannosta pitää maksaa päästökompensaatiota. (Säkkinen 2022.)

Jotta uusia ympäristön kannalta kestäviä työtapoja saadaan ujutettua työpaikoille, nykyisten työntekijöiden työtaakkaa tulisi keventää. Vaihtoehtona voisi olla lisätyöntekijöiden palkkaaminen, jolloin ympäristötyöhön nimettäisiin erillinen henkilö. Lisäresurssien hankkiminen tuotantoihin vapauttaa työntekijän aikaa paneutua ympäristöasioihin. Lisäksi tarvitaan päteviä tekijöitä ja tietoa, jotta oikea tieto välittyy ja resurssit kohdistuvat järkevästi. On tärkeää saada realistista dataa kerättyä tuotannoista, jotta päästöjä pystytään mittaamaan. (Sucksdorff 2022.)

Suomessa käynnistettiin keväällä 2022 Albert-ympäristöjärjestelmän pilottivaihe. Kevään aikana ensimmäiset pilottituotannot pääsivät testaamaan järjestelmän päästölaskuria sekä kartoittamaan, että mistä eri osa-alueista heidän tuotantonsa päästöt kertyvät. Samalla he saivat vinkkejä päästöjen hillintään ja ekotehokkaampaan tuotantoon. Tuotannot laativat ympäristösuunnitelman ja pyrkivät mahdollisimman ekologiseen tekemiseen. (Apfi ry tiedote 2022a; Puolanne 2022b.) Kesän 2022 alussa Albert-järjestelmä avattiin kaikkien kotimaisten av-alan toimijoiden käyttöön. Albert-järjestelmän käyttöönottoon saa neuvontaa APFI ry:ltä. (APFI ry tiedote 2022b.)

4.4 Teot, joiden avulla ekologinen muutos tapahtuu

Audiovisuaaliselle alalle ollaan tekemässä julkisen sektorin ja elinkeinoelämän yhteistyössä kasvusopimusta. Sen avulla sovitaan konkreettisista toimista, joiden kautta julkinen sektori voi tukea yrityksiä toimintaympäristön muutoksessa tulevaisuudessa. Business Finlandin ja Suomen elokuvasäätiön vetämä hanke on alkanut huhtikuussa 2022 ja sen tarkoitus on julkistaa kasvusopimuksen pilotoitava toimintamalli elokuussa 2022. Yhtenä kasvusopimukseen liittyvänä aiheena käsittelyssä on tavoite, jossa Suomi olisi vuonna 2028 maailman vastuullisin tuotantomaa. Vastuullisuus pitää sisällään av-alan taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuullisuuden. (Luovien alojen kasvusopimus; Av-alan kasvusopimuksen tavoitteet 2022.)

Tuotantoihin voitaisiin palkata erillinen ekokoordinaattori, sustainable production coordinator. Kestävän kehityksen koordinaattori suunnittelisi ja voisi toteuttaa tuotannon ympäristötöiden kartoituksen ja toteutuksen. (Tuovinen & Nuora 2022, 26; Astikainen & Puolanne 2019, 6.) Ekokoordinaattorin tehtävänä olisi tuotannon alkuvaiheessa tehdä ehdotuksia ja suunnitelmia, joiden kautta tuotanto saataisiin toteutettua kestävästi. Ennakkotuotannon aikaan hän suunnittelisi muun tuotantoryhmän kanssa, mitä asioita kussakin tuotannossa voitaisiin tehdä kestävästi. Hän voisi olla mukana kuvauksissa, valvoen tehtyjen suunnitelmien noudattamista. (Astikainen & Puolanne 2019, 6.) Suomen elokuvasäätiön budjettityökalun työryhmälistauksessa on jo mukana maininta ekokoordinaattorista. Sen on tarkoitus muistuttaa tuotantoyhtiöitä mahdollisuudesta palkata

ekokoordinaattori tuotantoonsa. (Suomen elokuvasäätiö a.) Tuottaja Ellen Heemskerk Hollannin Yleisradioyhtiö NTR:stä (2021) ihmettelee, että koronapandemian takia elokuva-alalla on ollut rahaa palkata hygieniakoordinaattori pakon edessä, joten miksei myös kestävyyskoordinaattoria? Fiktiivisiä draamatuotantoja tekevä ala tarvitsee lisäbonuksia ja hyvityksiä budjettiin, jotta kestävä kehitys saadaan toteutettua, sekä tuekseen kestävä kehityksen koordinaattoreita. (Heemskerk 2021.)

Tuotannoissa olisi tärkeää huomioida uusiutuvien energiamuotojen käyttöönotto. Fossiilivapaiden energiaratkaisuiden käyttäminen on mahdollista vaikkapa elokuvastudioissa, joiden katolle on asennettu aurinkopaneeleja tai lähistöön tuulivoimaloita. Ne tuottaisivat studiolla tarvittavan sähkön, sekä valaistuksen että lämmityksen tarpeisiin. (Sustainable Production Alliance 2021, 6.) Nostureita valittaessa olisi hyvä suosia sähköllä toimivia työlaitteita (Green Film Making).

Osa työryhmää voisi työskennellä etänä kuvausten ajan. Esimerkiksi mainoskuvauksissa, asiakkaiden voisivat seurata kuvauksia etänä erillisen verkkosivusovelluksen kautta. Etäosallistujat voisivat seurata reaaliaikaisesti kuvattavan materiaalin syntyä verkon välityksellä. Näin kuvauspaikalla olisi vähemmän ihmisiä, ja muun muassa lokaation logistiikkaan liittyvät päästöt pienenisivät. Pienempi kuvausryhmä tarvitsee myös vähemmän energiaa lokaation lämmitykseen, sekä teknisiin laitteisiin. Myös jälkeenjäävän jätteen määrä pienenee. (A screen new deal 2020, 8.)

Studiolla kuvattaville tuotannoille voitaisiin perustaa oma digitaalinen tuotantoalusta, platform-sovellus. Sovelluksen avulla työryhmän jäsenet voisivat ilmoittaa muille työntekijöille, missä vaiheessa työt olisivat menossa. Tämä tehostaisi studion käyttöaikaa, mahdollistaisi eri osastojen välisen nopeamman vuorovaikutuksen ja pitäisi kuvaustilanteen ajan tasalla. Purkuvaiheessa studion rakennelmat voitaisiin kierrättää suoraan muihin tuotantoihin, kun niiden materiaalit olisi luokiteltu järjestelmään mukaan. (A screen new deal 2020, 14.) Tämän lisäksi studiotilojen tai lokaatioiden välittömästä läheisyydestä voitaisiin hankkia väliavarastointitila, jossa kierrätykseen menevän materiaalin voisi säilyttää väliaikaisesti (A screen new deal 2020, 53).

Kiertotalouden merkitys pitäisi olla tuotannoissa isompi. Neitseellisten materiaalien hankintoja olisi hyvä vähentää ja suosia kierrätettyjä materiaaleja. Kun joudutaan hankkimaan jotain uutena, olisi hyvä varmistaa, että sen valmistaminen on jättänyt mahdollisimman pienen hiilijalanjäljen. Kun tuotanto on ohi, tavaroiden ja materiaalien pitäisi päätyä kiertoon, joko kaatopaikkakierrätyksen kautta tai käyttämällä niitä uudelleen jossain toisessa tuotannossa. (Project Drawdown 2021, 9.)

Kuvauspaikkoja etsittäessä kuvauspäivän kulun voisi miettiä mahdollisimman joustavaksi, niin että kuvausryhmälle tulisi vähän siirtymiä eri lokaatioiden välille. Näin kuljetuksesta aiheutuvat päästöt pienentyisivät. Kestävän kehityksen koordinaattori Tilly Ashton (2022) mainitsee myös, että kansainvälisissä kuvauksissa voitaisiin palkata paikallista henkilökuntaa mukaan osaksi kuvausryhmää. Näin saataisiin pienennettyä matkustamisesta aiheutuneita päästöjä. Kasvisruoka voisi olla kuvauksissa lihan sijaan ensimmäinen vaihtoehto. Ruokien tekemisestä syntyneiden päästötietojen vertailu voisi olla esillä ruokailutilanteen yhteydessä. (Ashton 2022.)

Ruokahävikin minimoiminen on yksi tärkeimmistä cateringiin liittyvistä ekoasioista. Eniten hävikkiin päätyy kuvauksista leipää, valmista ruokaa ja hedelmiä. Kun ruoka on tehty, siihen on käytetty energiaa ja raaka-aineita. Ylijäänyt ruoka tulisi joko jatkokäyttää seuraavan päivän cateringiin tai jakaa muille syöjille. (Astikainen & Puolanne 2019, 16.)

Brittiläinen ison budjetin sotaelokuvatuotanto onnistui saamaan Albert-ympäristösertifikaatin. 1917-elokuvan tuotanto teki paljon tekoja ekologisuuden eteen. He muun muassa valitsivat lokaatioiksi Iso-Britanniassa sijaitsevia entisiä armeijan juoksuhautoja sen sijaan, että he olisivat lähteneet kuvaamaan elokuvaa tarinan todellisille tapahtumapaikoille Ranskaan. Näin säästettiin sekä rahaa matkustuskuluissa, että matkustamisesta aiheutuneita päästöjä. Tuotantoryhmä pyrki matkustamaan lentokoneen sijaan junalla. Kuvauksissa tehtiin paljon pieniäkin asioita ekologisuuden eteen, kuten pyrittiin vähentämään tulostettavien papereiden määrää. Myös muovikupit ja kertakäyttöiset vesipullot kiellettiin. Ruokailtaessa pyrittiin pääosin syömään kestopöytälautoilta, joita voitiin pestä ja käyttää uudelleen. Kun valaisuun tarvittiin sähköä tuottavia generaattoreita, tuotanto pyrki hankkimaan sellaisia, jotka toimivat ruokajäteöljyistä valmistetuilla polttoaineilla. (Albert Articles 2020.) Ympäristötekoja voi olla isompia, jolloin ne vaikuttavat hiilijalanjäljen (footprint) pienentämiseen. Vähennetään matkustamista, käytetään uusiutuvaa energiaa, suositaan kierrätettyjä tuotteita hankinnoissa sekä ilmastoystävällistä ruokaa cateringissä. Pienempiä ilmastotekoja kutsutaan hiilivarpaanjäljiksi (toeprint). Niitä ovat esimerkiksi yksittäisten kertakäyttövesipullojen määrän vähentäminen kuvauksissa. (Smith 2021.)

Työryhmän liikkumisesta kuvauspaikoille pitäisi tehdä tarkat logistiikkasuunnitelmat sekä suosia yhteiskuljetuksia. Lisäksi olisi hyvä ottaa huomioon logistiikkasuunnittelussa julkisen liikenteen liityntäkohdat ja reitit kuvauspaikkojen läheisyydessä. (A screen new deal 2020, 56.) Kuvausjärjestäjän työssä päästöjä voisi vähentää esimerkiksi lokaatiokirjaston perustamisella. Tämä tarkoittaisi verkkosivustoa, joka kokoaisi yhteen erilaisia kuvauspaikkavaihtoehtoja. Etsittäviä lokaatioita voisi hakea sivustolta esimerkiksi niiden

ekologisuuden perusteella. Lokaatiolistauksen avulla voisi helposti etsiä kohteita, jotka sijaitisivat julkisen liikenteen reittien varrella. Sen avulla olisi mahdollista säästää kuvausryhmän liikkumisesta aiheutuvia päästöjä. Usein kuvauspaikat valitaan ainoastaan niiden tarinan sopivuuden kautta, joten tämän kohdan toteutuminen vaatisi myös asennemuutosta. (A screen new deal 2020, 13.)

Kuvauspaikkoja valitessa olisi mahdollista suosia lokaatiovaihtoehtoja, joissa on tarjolla kiinteä sähköverkko. Jos kuvauspaikoille joudutaan hankkimaan sähköä tuottavat generaattorit, olisi hyvä hankkia ladattavia tai aurinkovoimalla toimivia versioita. Ne ovat ympäristöä säästäviä, mutta myös äänettäviä. Polttoainetta käyttävissä laitteissa olisi hyvä suosia malleja, jotka toimivat biodieselillä. (A screen new deal 2020, 27.) Kun location scout etsii kuvauspaikkoja, hän voisi liittää lokaatiokuvien mukaan kuvauspaikan pohjapiirrokskartan. Pohjapiirroksen ja rakennuksen tilasuunnitelman avulla työryhmä voisi suunnitella kuvauspaikan käyttöä tehokkaasti ja välttää turhien tilojen ylläpidosta koituvia päästöjä. Isosta toimistokiinteistöstä voitaisiin kytkeä käyttöön lämmitys vain tarvittavasta osasta kiinteistöä. (A screen new deal 2020, 55.)

Kuvausjärjestäjä tekee kuvauspaikoille johtavat ajo-ohjeet, ja aiemmin ne on yleensä tulostettu paperille. Olisi kuitenkin hyvä suosia digitaalisesti jaettavia ajo-ohjeita. Lisäksi olisi hyvä vähentää kuvauspaikalle johtavien opasteiden määrää. Jos maastossa olevia opasteita on käytettävä, niiden olisi hyvä olla ekologisesta materiaalista tehtyjä, ja ne pitäisi poistaa heti kuvausten jälkeen. Kuvausryhmän pitäisi seurata lokaation toimintaohjeita esimerkiksi luonnonsuojelualueella tai sen läheisyydessä kuvattaessa, ja varmistaa, että kuvausryhmän liikkuminen alueella tehdään ympäristön ehdoilla. (Green Film Making.)

Jätteenlajittelua kuvauspaikalla pitäisi parantaa. Jäteastioiden tulisi olla selkeästi toisistaan erottuvia ja tunnistettavia, jolloin eri jakeiden materiaalit päätyisivät oikeaan kierrätysastiaan ihmisten käyttäessä niitä väsyneinä ja kiireessä. (A screen new deal 2020, 14.) Kuvausjärjestäjät, jotka huolehtivat lokaatioiden infran rakentamisesta, voisivat vuokrata kuvauspaikalle biokompostoitavat käymälät (A screen new deal 2020, 54).

4.5 Oppaiden avulla voi aloittaa ekotyöt

Oikean ja ajantasaisen tiedon jakaminen elokuva-alan työntekijöille on tärkeää toimintatapojen päivittämiseksi. Uusia ajatuksia ja tapoja voi oppia muun muassa kirjallisesta materiaalista kuten ekosetti -ohjeistuksesta. (Tuovinen & Nuora 2022, 8,26.)

4.5.1 Ekosetti

Ekosetti on av-alan ensimmäinen suomenkielinen opas ekologisesti kestävämpään tekemiseen. Se on julkaistu vuonna 2019 ja siitä on tehty myös englanninkielinen versio. Julkaisun voi ladata verkosta maksutta. Ekosettiä on ladattu verkosta jo 4814 kertaa (9.5.2022 mennessä). Oppaan ovat kirjoittaneet Anne Puolanne ja Kaisa Astikainen. Oppaan rahoittivat Audiovisuaalisen kulttuurin edistämiskeskus AVEK, APFI ry ja Aalto-yliopisto. Oppaassa käydään kattavasti läpi eri tuotannon työryhmän osastojen kautta, sekä tuotannon vaiheiden kautta, erilaiset mahdollisuudet tehdä töitä kestävän kehityksen peruseriaatteita noudattaen. Opas antaa neuvoja ekologiseen työskentelyyn, mutta samanaikaisesti auttaa hahmottamaan ympäristöajattelun suurta kuvaa. Se tarjoaa ajatuksia ympäristötietoiseen tekemiseen niin sisällön ja käsikirjoituksen näkökulmasta, kuin käytännön tekojen kautta kuvaustilanteessa. (Astikainen & Puolanne 2019.)

4.5.2 Ekokompassi

Ekokompassi on Suomen luonnonsuojeluliiton omistama ympäristöjärjestelmä. He myöntävät ympäristösertifikaatin ulkopuolisen auditoijan perusteella. Se on kotimainen, pienille ja keskisuurille yrityksille, tapahtumille ja erilaisille organisaatioille ympäristönäkökulmia käytännön työssä avaava järjestelmä. Alussa kartoitetaan yrityksen lähtötilanne ja ympäristövaikutukset. Näiden kohtien pohjalta yritykselle tehdään ympäristöohjelma ja -lupaus, joita yritys alkaa noudattamaan tulevina vuosina. Ekokompassi perustuu kymmeneen kriteeriin, joiden toteutumista yrityksessä tarkastellaan. Sen jälkeen yrityksen ympäristötyö auditoidaan, ja yritys voi saada ympäristösertifikaatin. Ympäristöohjelmassa seurataan tavoitteiden täyttymistä myös tunnuslukujen avulla, kuten energian- ja vedenkulutusta, jätemääriä, sekä polttoaineen kulutusta. Kun ympäristösertifikaatti on saavutettu, ympäristöohjelmaa päivitetään vuosittain uusilla tavoitteilla. (Ekokompassi.)

4.5.3 Ekologiset elokuvateatterit -opas

Suomen elokuvasäätiön rahoittama opas ekologisesti kestävämpien elokuvateattereiden toimintaan julkaistiin marraskuussa 2021. Se antaa kattavan kuvan sekä suorista että epäsuorista elokuvateattereiden toimintaan vaikuttavista päästölähteistä. Elokuvateatterin kiinteistö vaikuttaa eniten sen hiilijalanjälkeen, mutta myös yleisön liikkumisella teatteriin on merkitystä päästöjen kannalta. Elokuvateatteritoiminnassa voi kiinnittää huomiota kiinteistöjen lämmitykseen, viilennykseen, ilmanvaihtoon, valaistukseen, energiankäyttöön, jätehuoltoon, vedenkäyttöön, siivoukseen ja sisustusmateriaalien ekologiseen ja kestäväan

valintaan. Lisäksi teatterilla myytävät oheistuotteet ja catering-palvelut voi valita ympäristöystävällisiä merkkejä suosien. Tekniikka on teatterin tärkein asia ja sen huoltoon on panostettava. Yleisöä kannattaa kannustaa tulemaan paikalle julkisilla ja kävellen. Omasta ekotekemisestä kannattaa viestiä sisäisesti omille työntekijöille, mutta myös ulkoisesti asiakkaille. (Kempainen & Nuora, 2021.)

5 Toimijakentän haastattelut

5.1 Haastattelut tiedonhankintamenetelmänä

Aloitin opinnäytetyöaineiston koostamisen haastattelemalla neljää elokuva-alalla työskentelevää kuvausjärjestäjää. Valitsin heidät haastateltaviksi, koska he edustivat erilaista kokemuspohjaa työvuosiensa osalta. He olivat myös työskennelleet hyvin erityyppisissä tuotannoissa urallaan. Yhteinen nimittäjä kaikille on, että he ovat suomalaisia kuvausjärjestäjiä, ja tekevät kuvausjärjestäjän työtä päätyönään. Tein heidän haastattelunsa puolistrukturoidun tavan mukaan, ja olin miettinyt heille esitettävät kysymykset ennalta (liite 1).

Strukturoitu tarkoittaa sitä, että kysymykset laaditaan etukäteen, ja kysymykset esitetään haastateltaville aina samalla tavalla. Strukturoidussa haastattelussa myös vastausvaihtoehdot on mietitty valmiiksi, ja niiden pohjalta haastateltava valitsee lähinnä omaa vastaustaan olevan vaihtoehdon. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymyksiin ei anneta valmiita vastausvaihtoehtoja, vaan haastateltava vastaa omin sanoin. (Puusa & Juuti 2020, 106–107.)

Kuvausjärjestäjien vastaukset avasivat väylän heidän näkökulmansa kautta elokuvatuotantojen ekologiisiin haastekohtiin ja mahdollisuuksiin. Muokkasin kysymyksiä haastatteluiden aikana jonkin verran, jos näin, että aineistomateriaalia voisi karttua laajalaisemminkin. Voisi sanoa, että haastattelut olivat osin lähellä avoimia teemahaastatteluita. Teemahaastattelu on vapaamuotoinen haastattelumenetelmä, jossa tutkija pystyy ohjaamaan haastattelua ilman, että kuitenkaan kontrolloi sitä kokonaan (Puusa & Juuti 2020, 107).

Haastattelut toteutettiin joulukuun 2021 aikana Microsoft Teams -ohjelman avulla ja ne tallennettiin. Sovin haastatteluista haastateltavien kanssa sähköpostilla ja WhatsApp-sovelluksella. Sen jälkeen laitoin heille kutsun Microsoft Teams- tapaamiseen, ja mukaan tarkemmat tiedot opinnäytetyöni aiheesta. Kaikille haastateltaville kerroin, että haastattelut tallennetaan, ja että heitä ei voi tunnistaa lopullisesta opinnäytetyöstä, jos he niin toivovat. Haastattelut kestivät 27–47 minuuttia.

Kuvausjärjestäjien haastatteluiden jälkeen tein aiheeseen liittyviä asiantuntijahaastatteluita. Ne olivat avoimia teemahaastatteluita. Haastatteluiden avulla kartutin lisää tietoa elokuvatuotantojen ympäristövaikutuksista ja ekologisen tekemisen mahdollisuuksista. Haastattelin yhdeksää asiantuntijaa, jotka edustivat erilaisia työnkuvia, eri tahoja sekä yksittäisiä elokuva-alan työntekijöitä. Osassa haastatteluista oli läsnä samaan aikaan useampi haastateltava. Haastatteluiden kesto vaihteli 28 minuutin ja 55 minuutin välillä.

Lisäksi tein avoimia teemahaastatteluita, pääosin liittyen Albert-ympäristöjärjestelmän käyttöönottoon ja kokemuksiin. Avoin haastattelu on keskustelunomainen tilanne (Puusa & Juuti 2020, 108), johon olin miettinyt teemat, joita haastatteluissa käsiteltiin. Lisäksi työssäni on mukana myös ekologisia esimerkkituotantoja sekä palveluntarjoajia. Tein 20 haastattelua, joiden kautta sain kuulla 24 alalla vaikuttavan henkilön ajatuksia. Myös heidän kanssaan sovin haastattelun teemasta ennakkoon ja kerroin, että keskustelu tallennetaan Microsoft Teams- ohjelmalla. Haastattelut kestivät 24 minuutista yli tuntiin.

5.2 Analyysin tekemistä aineiston samankaltaisuuksia huomioiden

Materiaalia kertyi tehtyjen haastatteluiden pohjalta runsaasti. Tein analyysia kirjoituksen kanssa vuorotellen, ja se on tyypillistä laadulliselle tutkimukselle (Puusa & Juuti 2020, 141). Näin oli mahdollista reagoida tuleviin haastatteluihin ja niiden teemoihin. Kaikkia haastateltavia ei ollut tiedossa aloittaessani kehitystyön kirjoittamista. Heidän asiantuntemustaan tarvittiin matkan varrella lisäämään ymmärrystä aiheeseen, ja tuomaan mukaan uusia näkökulmia. Osa tehdyistä haastatteluista ei päätenyt lopulliseen kirjoitustyöhön vaan niiden tärkein anti oli avata kirjoittajalle uusia ajatuspolkuja, ja johdattaa työprosessia eteenpäin. Kirjoitustyötä tehdessä on kuitenkin syytä muistaa, että laadullisen aineiston empiirinen tutkimus on aina tutkittavien omakohtainen kokemus tutkimuskohteesta (Puusa & Juuti 2020, 141).

Aloitin sisällönanalysoinnin kuvausjärjestäjien haastatteluista. Sisällönanalysoinnin tavoitteena on järjestää kerätty aineisto selkeään muotoon, kuitenkin niin, että siitä tehty keskeinen löydös ei katoa (Puusa & Juuti 2020, 144). Kuuntelin haastattelut uudelleen, ja tein havaintoja vastausten samankaltaisuuksista ja esiin nousseista huomioista. Lajittelin yksittäisen haastattelun vastaukset kolmeen eri kategoriaan ja käytin apuna Flinga-ohjelmiston muistilapputoimintoa. Vastauksia tuli osioihin: perustiedot ekologisuudesta, ekologisen tekemisen ongelmat ja ekologisen tekemisen ratkaisut. Sen jälkeen tein kaikkia neljää haastattelua yhdistävän samankaltaisuuskaavion. Kaaviossa säilyi sama kolmen teeman jaottelu.

Seuraavaksi siirryin asiantuntijahaastatteluiden analysointiin. Asiantuntija-aineistojen kohdalla oli selvää, että kokonaiskuvan saadakseni haastattelut tulisi aukikirjoittaa eli litteroida. En kuitenkaan kirjoittanut talteen haastateltavien äännähdyksiä tai käyttäytymistä. Osan haastatteluista kirjoitin auki tiivistäen sisällön tärkeimmän sanoman, en sanasta sanaan. Teemahaastatteluita tein aikavälillä joulukuusta 2021 kesäkuuhun 2022. Asiantuntijahaastatteluita kertyi aukikirjoitettuna Word-ohjelmalla Arial-fontilla, 12 pistekoolla, rivivälillä 1, yhteensä 31,5 sivua. Tämän jälkeen alleviivasin haastatteluiden aukikirjoituksista oman kehittämistyöni kannalta tärkeitä lausumia. Asiantuntijoiden

haastatteluiden sisällöt olivat vastaus kuvausjärjestäjien haastatteluissa esiinnoisseurseisiin ekologista elokuvatuotantoa käsitteleviin kysymyksiin. Tein haastatteluista vertailevaa analysointia, ja poimin mahdollisimman monen asiantuntijan näkökulman eri teeman alle.

Samaan aikaan asiantuntijahaastatteluiden kanssa tein ekologisten esimerkkituotantojen ja ekologisia toimintatapoja työssään käyttävien tahojen haastatteluja. Myös nämä haastattelut aukikirjoitin. Materiaalia kertyi 51 sivua Arial-fontilla, pistekoollla 12, ja rivivälillä 1. Toimin näiden haastatteluiden kanssa samoin kuin asiantuntijoiden kohdalla, eli alleviivasin aukikirjoitetusta haastattelusta esiinnourseita aiheita. Vertailemalla kerättyä haastattelumateriaalia teoriaosuuden teemoihin, koostin ekologiseen tekemiseen liittyviä aihealueita, joiden kautta työtä käsittelin.

5.3 Kuvausjärjestäjien haastatteluiden tulokset

Aloitin opinnäytetyön kartoittamalla kuvausjärjestäjien näkemyksiä elokuva-alan ekologisesta tekemisestä. Seuraavassa eri otsikoiden alle koottuna heidän ajatuksiaan.

Kiireen takia ei ehditä ottaa käyttöön ekologisia työtapoja

Kuvausjärjestäjien haastatteluista nousi esiin työn kiireiset aikataulut, joiden takia uusien työtapojen käyttöön ottaminen tuntui raskaalta. Kaikkien vastauksissa tuli maininta kiireestä, tiukoista aikatauluista, ja siitä kuinka kuvauksissa vain yritetään selviytyä annetuista töistä. Tuotantojen lyhytjänteisyys nousi myös esiin.

Kiireongelman oli huomattu olevan myös esihenkilötasolla. Tuotantopuolen työntekijöilläkään ei ole tarpeeksi aikaa tehdä omia töitään, joten ekologiset asiat eivät välity heidän alaisilleen, eli työryhmäläisille. Usein kuvausten jälkeen työryhmälle oli laskettu liian vähän purkuaikaa, jolloin esimerkiksi kierrätys jäi tekemättä.

Eri tuotantomuodoissa ekologinen tekeminen otetaan huomioon eri tavalla

Haastateltavat kokivat, että erityisesti mainostuotannoissa ekologisuudesta ei huolehdita. Tässä yhteydessä mainittiin vastaajan itsensä keksimä termi: kertakäyttötuotanto. Ekologisen tekemisen omaksuminen koettiin helpommaksi pidemmässä tuotannossa, jolloin työtapoja olisi mahdollista kehittää pitkin matkaa esituotannon ja kuvausten kanssa. Toisaalta myös tuotantomuodolla oli merkitystä. Elokuvatuotannoissa on usein isommat rahalliset resurssit ja tuotantoryhmä hioutuu tiiviiksi ryhmäksi, jolloin uudet työtavat voi olla helpompi ottaa käyttöön. Pidemmissä tv-sarjoissa osa kuvausryhmän työntekijöistä vaihtuu usein muiden päällekkäisten tuotantojen sekä sairaspöissaolojen takia, joten ryhmästä ei välttämättä hioudu niin tiivistä tekijätiimiä. Ekologinen tekeminen ei kehity, koska usein tehdään vain projekti kerrallaan, eikä nähdä asioiden pitkäjänteisyyttä.

Elokuva-alan työntekijät ovat tietoisia ekologisista asioista

Halusin tietää haastateltavieni yleisen tiedontason ekologista asioista, ja seuraavatko he aiheeseen liittyvää ajankohtaista uutisointia. Kaikki neljä haastateltavaani olivat suhteellisen perillä ekologisista asioista, ja kertoivat seuraavansa ekologisia asioita omassa elämässään enenevässä määrin. Kuvauspaikoilla he olivat kuulleet puhuttavan ekologisesta tekemisestä vielä vähän tai jonkin verran. Oli tehty huomio, että kulttuurialalla ihmiset ovat tiedostavia ja keskustelevat ekologisuudesta. Kuvausjärjestäjien huomiona oli kuitenkin se, että puheiden jälkeen ei oltu valmiita siirtymään tekoihin.

Tuotannon johdon pitää näyttää esimerkkiä ekologisuudessa

Haastateltavat ehdottivat, että yritysten johtoasemassa olevat henkilöt voisivat omalla tekemisellään ja johtajuudellaan vaikuttaa työntekijöiden asenteisiin ekopositiivisesti. Heidän johtamansa tuotantoyhtiöt voivat olla edelläkävijöitä ekologisuudessa. Yhtenä ekologisen tekemisen ratkaisuna kuvausjärjestäjät nostivat työntekijöiden asenteisiin vaikuttamisen. Olisi hyvä positiivisella tavalla näyttää, että ekologinen tekeminen voi olla helppoa.

Ekologisuudesta ei voi aiheutua lisätyötä

Haastateltavien ehdotuksena oli myös, että olisi hyvä varmistaa, ettei ekologisesta tekemisestä aiheudu lisätyötä. Ennakkosuunnitteluun olisi hyvä varata aikaa, ja aloittaa tuotannon suunnittelu ajoissa. Kuvauspaikkoja etsimään kannattaisi palkata ammattilainen, koska he osaisivat nähdä eri lokaatiovaihtoehtojen vaikutukset myös ekologisuuteen. Ammattilaisella olisi jo valmiiksi näkemys siitä, mihin kuvausryhmän olisi ympäristön kannalta turvallista mennä kuvaamaan. Kuvauspaikat kannattaisi ylipäättään etsiä läheltä toisiaan.

Pienempi kuvausryhmä kuluttaa vähemmän ja tuottaa vähemmän päästöjä

Vastauksista nousi esiin, että ongelmakohtana ekologisuuden tiellä koettiin olevan kuvausryhmien koon kasvaminen. Mitä isompi työryhmä on, sitä enemmän he kuluttavat energiaa ja materiaalia, sekä tuottavat jätettä. Eräässä vastauksessa ehdotettiin tuotantoryhmän puolittamista, mutta samalla kuvausajan lisäämistä. Pienemmällä työryhmällä on mahdollista toteuttaa ekologista tekemistä.

Suomi esimerkkinä ekologisessa elokuvan tekemisessä tulevaisuudessa

Ehdotuksena vastaajien haastatteluista nousi ajatus siitä, että Suomi voisi lanseerata itsensä ekologiseksi kuvausmaaksi, joka voisi tarjota ekologista tekemistä houkuttimena kansainvälisille kuvausryhmille. Ehdotettiin, että Suomen elokuvasäätiön tukia pitäisi

myöntää ekologisin perustein, jolloin niitä olisi pakko noudattaa tuotannoissa. Sen jälkeen pitäisi aidosti ja avoimesti ohjata raha tuotannon sisällä ekologiseen tekemiseen.

Käytännön työvälineitä: sähköautot, vegaaninen ruoka ja jätteenkierrätys

Kuvausjärjestäjän, ja erityisesti Location Scoutin, työssä päästöjä tuottaa autolla ajaminen. Vaihtoehtona lähes kaikkien vastaajien mietinnöissä oli sähkö- ja hybridautojen käyttäminen kuvauspaikkoja etsittäessä, sekä biodieselillä tankkaus. Kuvauspaikkakerroksilla voitaisiin käyttää sähköautoja ja suosia yhteiskuljetuksia.

Useimmat kuvausjärjestäjät olivat tehneet töitä tuotannossa, jossa oli tarjottu vegaanista ruokaa. He olivat tyytyväisiä tähän vaihtoehtoon, mutta totesivat usean työryhmäläisten olleen tyytymättömiä kasvisruokaan. Vanhojen asenteiden päivittäminen nousi lähes kaikkien vastaajien osalta esiin.

Osa kuvausjärjestäjistä kertoi, että heidän tekemissään tuotannoissa oli otettu puheeksi jätteiden kierrättäminen, kun taas osa kertoi, ettei siitä vielä oltu puhuttu. Kaikki olivat kuitenkin sitä mieltä, että jätehuoltoon ja kierrätykseen pitäisi kiinnittää huomiota. Toivottiin, että tuotantoyhtiö ottaisi jätekierrätyksen mietittäväkseen, eikä se jäisi yksin järjestöosaston tehtäväksi muiden asioiden lisäksi.

Seuraavassa kuviossa koostettuna kuvausjärjestäjien vastauksista nousseita samankaltaisuuksia. Vastaukset jaoteltu perustietoihin, ongelmakohtiin ja ratkaisuihin. (Kuvio 8).

Kuvio 8. Samankaltaisuuskaavio kuvausjärjestäjien haastatteluvastauksista (Lanamäki 2022)

5.4 Asiantuntijoiden haastatteluiden tulokset

Tuotantojen asiantuntijoiden ja rahoittajien joukkoa edustivat viestintä- ja tutkimusosaston päällikkö Reetta Hautamäki Suomen elokuvasäätiöstä, Head of Film in Finland Hanna Vuorinen Business Finlandilta, toimitusjohtaja Timo Argillander rahastoyhtiö IPR.VC:stä, Helsingin kaupunginkanslian erityissuunnittelija Taina Seitsara Helsingin kaupungilta, konsultti ja yrittäjä Kati Nuora Creative Export Innovations yrityksestä, kestävän kehityksen hankepääällikkö Anne Puolanne APFI ry:stä sekä jälkituotantoyritys Postcontrolin toimitusjohtaja Toni Valla.

Kotimaisten rahoittajien mahdollisuus vaatia ja edellyttää ekologista tekemistä

Suomen Elokuvasäätiö SES on mukana yleishyödyllisen muutoksen toiminnassa tukien ja kannustimien kautta. SES:llä on ollut suunnitteilla oma tuki-instrumenttinsa, joka keskittyisi nimenomaan ympäristöystävälliseen tekemiseen. Mahdollinen tuki-instrumentti voisi esimerkiksi kohdentua niin, että tuotantobudjetin päälle maksettaisiin erillistä kannustinta ekokoordinaattorin palkkaamiseen. Tavoitteena olisi nostaa tukisummaa ja sitä kautta suomalaisten elokuvatuotantojen keskibudjetteja. SES:n valtionbudjetista saama budjettiosuus on ollut uhattuna ja sillä olisi suora vaikutus elokuvasäätiön jakamien tukien määrään. Vastuullisuuteen liittyvät aiheet ovat olleet esillä, kun keskusteluja on käyty ministeriön suuntaan ja perusteltu elokuva-alan rahoituksen kasvavaa tarvetta. (Hautamäki 2022.)

Ympäristötoimet tuovat tuotantoyhtiöille pidemmällä tähtäimellä säästöjä. Alkuun esimerkiksi ekokoordinaattorin palkkaaminen on iso investointi tuotannoille, jotka toimivat muutoinkin jo liian pienillä budjeteilla. (Hautamäki 2022.)

Business Finlandin yksi tärkein strateginen painotus on kestävän kehityksen tekemisessä (Audiovisuaalisen alan tuotantokannustin tiedote 2021; Vuorinen 2022). Business Finlandilla on olemassa innovaatorahoitus, johon voivat hakea myös av-alan toimijat. Rahoituksen yhtenä ajatuksena onkin luoda yrityksille kilpailuetua heidän uusissa kestävän kehityksen innovaatioissa. Enää yritysmaailmassa ei voi ajatella tekevänsä kauppaa ilman, että ajattelee samalla edistävänsä kestävän kehityksen asioita. Kansainvälinen maailma vaatii kestävän kasvun tekoja. (Vuorinen 2022.)

Rahastoyhtiö IPR.VC hallinnoi suomalaisten eläkevakuutusyhtiöiden ja muiden instituutiosijoittajien varoja, joita se sijoittaa audiovisuaalisen alan tuotantoihin. Rahastoyhtiön toimitusjohtaja Timo Argillander totesi haastattelussa, että heidän toiveillaan on suuri merkitys kestävyysvaateissa, joita he voivat rahoittajana av-alalle asettaa. Viralliset finanssialaa ohjaavat kestävyysvaatimukset kiristyvät koko ajan, joten IPR.VC on päättänyt

toteuttaa niitä nopeammalla tahdilla. Kestävyyteen liittyviin vaatimuksiin panostaminen on heille yhtiönä eräänlainen kilpailutekijä. (Argillander 2022.)

Osarahoittavana yhteistyökumppanina Albert-ympäristöjärjestelmässä

Hautamäki on iloinen, että Suomessa otetaan käyttöön Albert-järjestelmä näin laajassa mittakaavassa. SES on mukana rahoittamassa Suomen Albert-järjestelmää. Albertin avulla on saatu koottua kaikki järjestöt yhteen, kuten APFI ry, tv-kanavat, AVEK ja tuotantoyhtiöt. Yhdessä ympäristöasioiden tekeminen ja niistä puhuminen on vaikuttavampaa. Elokuvala tekee valtavan harppauksen ottaessaan Albertin käyttöön. Sen kautta pystytään huomioimaan tuotannon ympäristövaikutuksia ja saamaan keinoja, miten vaikutuksia voidaan pienentää. Albertin kautta esimerkiksi linjatuottajat voivat suunnitella kuvauksia ympäristöystävällisen tekemisen tavalla, samalla kun he tekevät tuotannolle budjettia. Kun järjestelmä tulee ensimmäisten käyttökertojen jälkeen tutuksi, siitä tulee osa normaalia tekemistä tulevaisuudessa. (Hautamäki 2022.)

Albert-ympäristöjärjestelmän osarahoittavana kumppanina on SES:n lisäksi muun muassa Helsingin kaupunki. Helsingin kaupunginkanslian erityissuunnittelija Taina Seitsara kertoo, että kaupunki toivoo pilotin kautta saavansa tietoja tuotantojen hiilipäästöistä. Tietojen avulla on mahdollista vertailla tuotantojen ympäristökuormaa ja sitä kautta rakentaa mahdollista kannustinjärjestelmää Helsingissä kuvaaville elokuvatuotannoille. Kaupunki pohtii mahdollisia kriteerejä, joiden kautta se tunnistaisi tuenhakijoiden joukosta kestävään kehitykseen sitoutuneet tuotantoyhtiöt ja tuotannot. (Seitsara 2022.)

Helsingin kaupungin tuotantokannustinmallia on lähdetty suunnittelemaan jo ennen Covid19-pandemiaa. Pandemian jälkeisessä tilanteessa kaupunki seuraa kansainvälisten rahoitus- ja kannustinmarkkinoiden kehitystä erilaisine kriteereineen ja toiveissa on jatkaa kyseisen mallin kehitystä kuluvan valtuustokauden aikana. Elokuvatuotantojen tarpeet yhteistyön aikana kiinnostavat Helsingin kaupunkia. On mahdollista, että tulevaisuudessa syntyy uusia kestäväen kehityksen tekemiseen liittyviä toimenkuvia, jotka vaikuttavat kaupungin ja tuotantojen yhteistyöhön. (Seitsara 2022.)

Suomi ekologisen tekemisen esimerkkinä tulevaisuudessa

Suomi voisi olla esimerkki muille maille ekologisten ja turvallisten työtapojen rakentamisessa ja työturvallisuudessa. Meiltä odotetaan sitä, koska olemme tasa-arvoinen, vakaa ja vapaa valtio. (Vuorinen 2022.)

Helsingin kaupungin alueella kuvataan paljon elokuva- ja tv-sarjatuotantoja. Helsingin kaupunkia markkinoidaan kansainvälisten elokuvatuotantojen kuvauspaikaksi. Albert-ympäristöjärjestelmässä mukana oleminen voi kasvattaa Helsingin ekologista

kuvauskaupunkibrändiä (Seitsara 2022). Helsingin kaupunki aikoo olla hiilineutraali vuonna 2030 (Helsingin ilmastoteot 2022).

Yhteinen tietopankki kaikkien alan rahoittajien käyttöön ekotukien jakamisen avuksi

Hiilidioksidipäästöjä laskevien laskureiden käyttöönotto voi olla arkipäivää jo kahden vuoden sisällä elokuva-alalla. Tulevaisuudessa tuotantojen hiilipäästötiedot voitaisiin tallentaa yhden kyselyn kautta kaikkia rahoittajia hyödyntävään muotoon. Jossain vaiheessa rahoitusta hakevat tuotannot voisivat käydä läpi rahoittajien yhteisesti laatiman seurantalistan, ja kyselyn tulokset olisivat kaikkien rahoitustahojen hyödynnettävissä. Rahastoyhtiö IPR.VC toimitusjohtaja Timo Argillander toivoo Suomen av-alan rahoittajien jatkavan hyvin alkanutta dialogia erilaisten kannustumien ja vaatimusten osalta. Pienen maan etu on siinä, että suoraa keskustelua voidaan käydä eri tahojen välillä vaivattomasti. (Argillander 2022.)

Vuoden 2022 aikana rahastosijoitusyhtiö IPR.VC teettää kestävyysasioiden kartoituskyselyn tuotannoille, joihin se on sijoittamassa. Tuotannon alkuvaiheessa tehtävän kyselyn avulla rahastoyhtiö tutkii kestävästä tekemisestä ympäristön, sosiaalisen ja hallintotapojen näkökulmasta. Tarkoituksena on herättää tietoisuutta kestävästä kehityksen aiheista tuotantoyhtiön suuntaan, ja selvittää, kuinka hyvin nämä asiat on huomioitu tuotannossa. Kyselyn perusteella yhtiö voi esittää tuotannolle tarkentavia kysymyksiä tai painavia toiveita ja toivoa saavansa vaikutusta aikaan. Raportin täyttäminen on tuotantoyhtiön tuottajan vastuulla. Kyselyn avulla halutaan myös kartoittaa mahdollisia rahastosijoituksiin liittyviä riskejä, joita eri kestävästä tekemisen osa-alueet voivat tuotantoon aiheuttaa. (Argillander 2022.)

Tuotantokannustimiin mukaan ekologisia tekoja edellyttäviä vaatimuksia

Business Finland operoi tuotantokannustinta, jonka tarkoitus on houkutella ulkomaalaisia tuotantoja Suomeen. Kannustimella rahoitetaan myös kansainvälisiä yhteistuotantoja, joissa suomalainen yhtiö on tuottajana. Vuoden 2022 rahoitushaussa tuotantoyhtiöitä pyydetään tekemään selvitys yrityksen kestävästä kehityksen käytänteistä. Kysely on osa pilottia, jonka avulla kestävästä kehityksen teemoja määritellään vuoden 2023 rahoitushakua silmällä pitäen. (Audiovisuaalisen alan tuotantokannustin tiedote 2021.) Tuotanto voi saada enintään 25 prosentin maksuhyvityksen tuotannon Suomessa toteutuneista kustannuksista (Business Finland 2022). Muun muassa Norjalla on samansuuruinen tuotantokannustin houkutellakseen ulkomaisia tuotantoja kuvaamaan maahansa (Co-producing with the Nordic countries 2021).

Tuotantokannustimen käyttö herättää asiantuntijoissa myös erilaisia näkemyksiä. Nuora kommentoi, että hänen mielestä vanha malli ajaa päästöjä ylös, koska se kannustaa tuotantoa matkustamaan eri maihin rahoituksen perässä. Hän nostaa esiin koko prosessin läpi kulkevan vihreän tekemisen tarpeen, jossa tuotantoyhtiöiden tekemisestä sanoittavat rahoittajat. Samalla Nuora peräänkuuluttaa vastuullista kansainvälistymistä, että ei ainoastaan lähdeittäisi tekemään sisällä tehtäviä studiokuvauksia toiselle puolelle Eurooppaa, koska sieltä saadaan rahoitusta, vaan ulkomaantuotantoihin mentäisiin lokaation perässä. (Nuora 2022.)

Samaa kritisointia esittää myös Puolanne, jonka mielestä ainutlaatuisen lokaation tulisi olla kuvausten toteuttamispaikan valintakriteeri, sen sijaan että toiseen maahan matkustetaan kuvaamaan vain saadun rahoituksen takia. Tuotantokannustimien vastuullisen tarjoamisen tulisi sisältää myös se, että matkustamisesta aiheutuvat ympäristöongelmat huomioidaan. (Puolanne 2021b.)

Asennemuutosta tapahtuu koko ajan alan toimijoiden keskuudessa

Elokuva-ala on jatkuvassa muutostilassa, joten uusien asioiden omaksuminen on nopeampaa kuin aloilla, joilla on totuttu tekemään asioita samalla tavalla viimeiset vuosikymmenet. Viimeisen 10 vuoden aikana vastaajien mukaan alalle on tullut paljon uusia työntekijöitä, joille ympäristöasiat ovat itsestäänselvyys sekä yksityiselämässä että yritystä johtaessa. (Hautamäki 2022.)

Elokuva-ala kaipaa myös liikkeenjohdolta uutta osaamista, jolloin se osaa ottaa kestäväen kehityksen huomioon. Tällä hetkellä useat suomalaiset tuotantoyhtiöt ovat taidepuolella koulutettujen yrittäjien perustamia, eikä heillä välttämättä ole kokemusta laaja-alaisesta yritysmaailmasta. Siksiä kestävä kehitys tuleekin olemaan useammalta taholta alkava muutos, joka tapahtuu muun muassa seuraavan sukupolven tullessa työelämään. (Vuorinen 2022.)

Jälkituotanto-osasto on vielä hyvin alkumetreillä vihreän ajattelun osalta verrattuna muihin elokuvatuotannon työntekijöihin. Jälkituotannon hiilipäästöistä ei ole olemassa laskettua dataa, eivätkä alan toimijat ole järjestäytyneet aloittaakseen selvitystyötä. Elokuva-alalle tulleiden uusien työntekijöiden kautta ympäristötietoisuus leviää. Asiakkaat eivät vielä ole tehneet kyselyitä jälkituotannon päästöistä. Tulevaisuudessa tätä tietoa tullaan kuitenkin tiedustelemaan, ja siihen olisi hyvä tehdä valmisteluja. Elokuvateollisuus voisi olla tärkeä suunnannäyttävä monelle muullekin toimialalle, koska alan tekemiset ja tuotannot kiinnostavat suurta yleisöä. (Valla 2022.)

5.5 Elokuvantekijöiden haastatteluiden tulokset

Haastateltavina oli kahden tv-sarjatuotannon työntekijöitä, jotka olivat mukana kevään 2022 Albert-pilottiprojekteissa Suomessa. He olivat Dance Brothers tv-sarjan tuotantopäällikkö Nina Erwes tuotantoyhtiö Endemol Shine Finland Oy:stä ja Pomminvarma tv-sarjan tuottaja Julia Elomäki Tekele Productionsilta sekä kuvausjärjestäjä Mikko Soukkala samasta tuotannosta. Tuotannot aikovat hakevat Albert-sertifikaattia. Tekele Productions oli samaan aikaan työstämässä tuotantoyhtiölle Ekokompassi-ympäristöjärjestelmää.

Heidän lisäksi haastattelin lähivuosina ekologisia tuotantoja tehneitä tekijöitä. He olivat Odotus-elokuvan ohjaaja, käsikirjoittaja ja tuottaja Aku Louhimies Backmann & Hoderoff -tuotantoyhtiöstä; Etsivätoimisto Henkka & Kivimutka -elokuvan tuottaja Jani Tiihonen Fishcock Films Company -tuotantoyhtiöstä; Mummola-elokuvan tuotantopäällikkö Henna Heinonen Elokuva-yhtiö Aamusta sekä Neljä pientä aikuista -elokuvan linjatuottaja Vilja Savonlahti Tuffi Filmsiltä. Tuotannot tekivät eri ympäristöjärjestelmiin ja ohjeistuksiin pohjautuvia tuotantoja, samalla seuraten tuotannon ympäristövaikutuksia.

Mitattavuuden avulla tietoa päästöistä

Neljä pientä aikuista -elokuvassa oli käytössä Albert-ympäristöjärjestelmän seuranta. Tuotannossa tehtiin hiilijalanjälkilaskentaa. Albert-järjestelmä otettiin käyttöön osin siksi, että APFI ry lanseerasi sen luotettavana tekijänä. Järjestelmä oli maksuton ja sen kautta sai koulutusta. Albertin käyttöjärjestelmä oli selkeä ja helppo. Hiilijalanjäljen laskentaan tarvittavien tietojen kerääminen sen sijaan oli aikaa vievää. Tarkoituksena on laskea koko elokuvatuotannon hiilijalanjälki. Perustietojen avulla voidaan vertailla tulevien tuotantojen tekotapaa ja päästöjä. Päästötietojen saaminen ja kerääminen on tärkeää, jotta kestäviä tekotapoja voidaan kehittää. Olisi tärkeää, että tuotantoyhtiöt tekisivät seurantaa nimenomaan oman tuotantoyhtiön tuotannoille, jotta he ymmärtäisivät mistä tuotantojen päästöt syntyvät. (Savonlahti 2022.)

Mummola-elokuvan tuotanto toteutettiin italialaisen Green Film -ympäristösertifikaatin ohjeiden mukaan. Sertifikaattia anoakseen tuotannon työryhmä tallensi ja raportoi kuvauksissa tekemänsä ekotoimet valokuvien avulla. Päivittäin valokuvia otettiin muun muassa jätteiden lajittelupaikalta, kuvauspaikan sähköistä ja majoituksista. Tiedot piti tallentaa hankkeen loppuraporttia varten. Ekosertifikaatin seurantaprosessiin kuului myös ulkopuolisen auditoijan käynti kuvauspaikalla. Hänen vierailustaan saatiin tietää kuvauspäivän aamuna. Auditoija teki oman raporttinsa sertifikaatin myöntäjälle siitä, kuinka hyvin ympäristökriteerejä oli kuvauspaikalla noudatettu. (Heinonen 2022.) Green Film-sertifikaatissa tavoitellaan minimissään 20 ekologisuus pistettä, jotka tuotannot voivat itse

päättää vastaamaan omia tarpeitaan. Maksimissaan sertifikaatin ohjeistuksella työskennellessä voi saada 50 pistettä. Osiot, joissa tuotantojen ekologisuutta tarkastellaan ovat: energiansäästö; logistiikka ja majoitus; catering; jätehuolto; materiaalivalinnat ja tuotannon tiedotus. (Green Film 2022.) Elokuvyhtiö Aamu konsultoi ekokriteerien valinnassa ja hakemuksen tekemisessä Kaisa Astikaista (Heinonen 2022). Astikainen on Ekosetti-ympäristöoppaan toinen kirjoittaja ja toimii nykyään av-alan ekokoordinaattorina ja ympäristökonsulttina.

Odotus- elokuvan tuotannon hiilijalanjälki laskettiin Compensate-säätiön avustuksella. Päästölaskenta tehtiin elokuvan esituotannon, kuvausten ja jälkituotannon osalta. Ympäristöystävällinen tekeminen otettiin huomioon tuotannon aikana kaikin mahdollisin tavoin. Loput päästöt kompensoitiin rahallisesti, ja näin elokuvasta tuli tuotannon osalta hiilinegatiivinen. (Louhimies 2022.) Elokuvan tuotannossa syntyi 24 CO₂, ekv tonnia päästöjä. Jos tätä verrataan keskiverron suomalaisen henkilön tuottamiin päästöihin, se vastaa kahden asukkaan vuosipäästöjä. Päästöistä 36 prosenttia kertyi kuljetuksista maalla ja merellä, 33 prosenttia tiloista, 29 prosenttia ruoasta ja juomista. Lavastehankinnoista sekä jätteistä kertyi molemmista vain yhden prosentin verran päästöjä. (Näin tehtiin elokuva Odotus 2020; Compensate 2022.)

Tuotannon päästöjen mitattavuus oli Albert-ympäristöjärjestelmän parasta antia, koska näin tarkkaa työkalua ei aiemmin ole ollut. Albertin järjestelmä muodostaa tuotannon päästöistä hiilidioksidipäästöpiirakan, josta näkee miten paljon tuotanto missäkin osiossa aiheuttaa päästöjä. Albert-työkalun käyttöönotto oli aluksi haastavaa, koska sen täyttämässä oli oma monimutkainen systeeminsä. Lopulta oikeat kohdat kirjattavilla asioille löytyivät. Rahabudjetti ja päästöseuranta ovat lähellä toisiaan, esimerkiksi matkojen seuraaminen oli mahdollista työntekijöiden matkakulukorvaus- ja polttoainelaskujen kautta. Tuotantoyhtiö aikoo jatkaa Albert-ympäristöjärjestelmän käyttöä myös tulevaisuudessa, jotta seurattavaa aineistoa kertyisi lisää. Järjestelmän sisällössä jäi kaipaamaan maakohtaisuutta. Esimerkiksi Suomessa kierrätetään jo pantilliset muovipullot, ja täällä ei käytetä laajassa mittakaavassa näyttelijöiden lämmittelytrilereita. (Elomäki 2022b.)

Tuotannon alussa luotiin käytännön työkaluja työryhmän käyttöön, joilla he voisivat seurata hiilidioksidipäästöjen kertymistä. Työryhmän jokaiselle osastolle oli tehty oma muokattu excel-taulukko, johon kerättiin tietoja osaston tekemistä hankinnoista, syntyneistä jätteistä, ajetuista kilometreistä ja sähkön käytöstä. Albertin jatkokäyttöä helpottavien työkalujen tekeminen eri osastoille oli ollut hyvin aikaa vievää. Esimerkiksi lavastusosaston työntekijöiden piti aluksi tehdä arvio, kuinka paljon materiaaleja he tulisivat hankkimaan neitseellisinä, ja kuinka paljon kierrätettyinä. Materiaalien synnystä tehtiin tuotannon alussa

karkea arvio, jota tarkennettiin pitkin kuvausjaksoa ja lopuksi laskettiin tarkka toteutunut kulutus. Kuvausryhmä dokumentoi tietoja sekä ottaen valokuvia että kirjallisesti. Tuotannon työryhmä osallistui APFI ry:n Anne Puolanteen pitämään Albert-ympäristöjärjestelmäkoulutukseen. Koulutus pisti työryhmän miettimään työtapojaan. Kuvauksissa olikin huomattu, että työryhmä oli omaksunut erilaisia ekologisia työskentelytapoja, esimerkiksi jätteidenlajittelusta oli innostuttu. Erityisen iloisena asiana koettiin työryhmäläisten omassa elämässään tehdyt muutokset ympäristöä säästävään suuntaan. Osa työryhmäläisistä oli esimerkiksi vaihtanut kotinsa sähkön ekosähköön. (Erwes 2022b.) Seuraavassa kuviossa 9 on koostettu yhteen mitattavuuteen liittyneitä huomioita ekologisissa tuotannoissa.

Kuvio 9. Mitattavuus-kooste (Lanamäki 2022)

Vaikutukset työn tekemiseen ja yrityskulttuuriin

Etsivätoimisto Henkka & Kivimutka -elokuva kuvattiin Lahdessa vuonna 2020 ja se sai rahoitusta Lahti 2021 -ympäristöpääkaupunkihankkeen projektirahoituksesta. Tuotannon ja erityisesti kuvausjakson, tuotantoyhtiö pyrki tekemään mahdollisimman ekologisesti. Tiihosen (2022) mukaan ekologiset teot lähtevät yksilön arvopohjasta. Sitä kautta arvot levittäytyvät myös työpaikan eli tuotantoyhtiön arvoiksi ja heijastuvat kestävä kehityksen mukaiseen käytännön tekemiseen. Tiihosella oli tuottajana halu päästä tekemään ekologista elokuvatuotantoa ja Lahden ympäristöpääkaupunki -hanke mahdollisti käytännön työt myös rahallisesti. (Tiihonen 2022.)

Vaikeinta ekologisessa tekemisessä oli ihmisten asenteiden muokkaaminen. Siinä missä elokuvan lapsinäyttelijät sisäistivät kierrätyskulttuurin jätteidenlajittelussa melkein heti, työryhmän aikuisilla oli haasteita sen noudattamisessa. Väsyneenä kiireen keskellä töitä tehdessä tapojen pitäisi tulla selkärangasta, eikä uuden opettelulle ole aikaa ja energiaa. (Tiihonen 2022.) Myös Heinosen (2022) mukaan haastavinta kuvauksissa oli muuttaa

totuttuja rutiineja, sekä saada työryhmä muistamaan ajopäiväkirjojen säännöllinen täyttäminen (Heinonen 2022). Työryhmän työntekijöitä täytyi muistuttaa Albert-järjestelmään vaadittavien tietojen keräämisestä, koska niiden seuraaminen on uusi työtehtävä, eikä siihen ole vielä muodostunut rutiinia. Esimerkiksi useamman työryhmän osaston pitäisi seurata jätteenmäärää. (Elomäki 2022b.)

Elomäki (2022b) kertoo ekologisen työn olleen isolta osin työntekijöiden asenteisiin vaikuttamista. Myönteisen tekemisen kautta työn tekeminen on mahdollista saada mukautumaan kestävämmäksi. (Elomäki 2022b.) Kestävän kehityksen kanssa työskentely on vahvasti sukupolvikokemus, jossa nuoret tekijät tuovat omia arvojaan esiin yrityksissä, joissa ovat töissä ja jotka omistavat (Elomäki 2022a).

Ekologisuus oli Odotus-elokuvan tekemisessä itsestäänselvyys ja luontainen tapa tehdä elokuvatuotantoja tänä päivänä. Kun työryhmään rekrytoitiin uusia ihmisiä, heidän kanssaan käytiin läpi tuotannon ajatukset ympäristön kannalta kestävästä tekemisestä. (Louhimies 2022.) Myös Erwes (2022a) mainitsee haastattelussa, että rekrytoitaessa työryhmää heidän tv-sarjatuotantoonsa ympäristöhankkeessa mukana olo oli lisännyt tuotannon mielenkiintoa mahdollisten työntekijöiden suuntaan. Asenteet uusiin ja osin tuttuihinkin ekotekoihin olivat olleet pääosin positiivisia. (Erwes 2022a.)

Elokuvantekijät kokivat tärkeänä, että Odotus-elokuvalla ei tavoiteltu vain sitä katsojakuntaa, joka jo ajattelee asioista samalla tavalla, vaan myös heitä, joiden ajattelua uudenlainen lähestyminen tarinassa voisi haastaa. Tarinoiden kautta lähestyminen on vahvin tapa muuttaa maailmaa. Odotuksen käsikirjoitukseen ei ole erikseen kirjoitettu ilmastonmuutosrepliikejä, vaikka sisällössä onkin viitteitä pääparin omavaraistalouteen ja ruokahävikin minimointiin. Osa sisältöasioista on tullut mukaan kirjoittajien omista arvovalinnoista. (Louhimies 2022.)

Tuotannossa painotettiin kotimaisten vastuullisten valmistajien tuotteiden, materiaalien, raaka-aineiden ja elintarvikkeiden hankintaa. Tiedossa oli kuitenkin, että arvovalintojen takia materiaalikulut voivat olla korkeampia kuin tehtäessä ostoksia tarjousmarketeista, niinpä tähän oli varauduttu budjetissa. Pienillä teoilla on merkitystä, ja välillä valinnoista saattaa joutua maksamaan enemmän, sillä ekologinen tekeminen voi olla kalliimpaa. (Erwes 2022b.) Samansuuntaisia havaintoja oli tehty toisessa tuotannossa siitä, että ekologinen tekeminen voi olla joskus hieman kalliimpaa, kuin jatkaa luonnonvarojen kuluttamista entiseen tapaan (Elomäki 2022a).

Tuotannossa oli saatu kuvauslupia joihinkin lokaatioihin, joihin ei yleensä ole pääsyä sen takia, että oltiin mukana ympäristöhankkeessa ja sen eteen tehtiin näkyvää työtä (Erwes 2022b). Neljä pientä aikuista -tuotannossa palveluntarjoajien valikoiminen tehtiin painottaen

heidän ympäristöstrategiaansa (Savonlahti 2022). Seuraavassa kuviossa 10 on koostettu yhteen vaikutuksiin liittyneitä huomioita ekologisissa tuotannoissa.

Kuvio 10. Vaikutukset-kooste (Lanamäki 2022)

Huomiot ekologisesta tekemisestä

Tekijät ovat surullisen tietoisia siitä, kuinka paljon draamatuotannot kuormittavat ympäristöä. Siksi haluttiin tehdä oma osa minimoidakseen ympäristökuormaa. Tv-sarjatuotannolla haluttiin normalisoida kestävää elämäntapaa myös tuotannon tekemisessä. Tekijät kokevat myös ilmastoahdistusta, kun tietoisuus kaikesta ympäristöä kuormittavasta lisääntyy. Albert-järjestelmän käyttö motivoi tekemään töitä ekologisuuden puolesta. (Erwes 2022a.)

Koska Odotus-elokuva oli saanut tekemiseensä julkista rahoitusta Suomen elokuvasäätiöltä, Louhimies kokee, että tuotannon velvollisuutena on tehdä asiat mahdollisimman ekologisesti osana yhteiskuntavastuuta. Louhimies (2022) tuo esille poliittisten päättäjien mahdollisuuden vaikuttaa ilmastonmuutoksen ja luontokadon kanssa kamppailuun. Esimerkiksi Suomen elokuvasäätiö voisi yhteiskunnallista rahaa jakaessaan asettaa tuensaannille omia ympäristöehtojaan. (Louhimies 2022.)

Ympäristönäkökulmia olisi hyvä käydä kattavasti läpi. Esimerkiksi valittaessa kuvauspaikkaa, jossa vaihtoehtona on kaksi vahvaa ehdokasta, päätös voitaisiin lopulta tehdä ympäristönäkökulmien pohjalta. Lokaatiolta toivotaan läheistä sijaintia kalustovarastoihin ja muihin kuvauspäivän lokaatioihin. Kuljetusmatkojen määrää saadaan näin lyhennettyä ja mikä vaikuttaa suoraan tuotantoon vuokrattavien autojen määrään. Lokaatiosta olisi hyvä löytyä valmiina verkkosähköä, joka tuotetaan uusiutuvien tavoin. (Savonlahti 2022.) Seuraavassa kuviossa 11 on koostettu yhteen huomioita, joita nousi esiin ekologisista tuotannoista.

Kuvio 11. Huomiot-kooste (Lanamäki 2022)

Käytännön ongelmat ja ratkaisut

Odotus-elokuvan tuotannon työryhmä oli keskivertoa elokuvatuotantoa pienempi. Elokuva kuvattiin pääosin Turun saaristossa, Seilin saarella. Kuvauspaikkaa valittaessa mietittiin sinne syntyvää liikennettä. Kuvauspaikalle pyrittiin kulkemaan yhteiskuljetuksin, ja liikennettä pyrittiin minimoimaan. Tuotantoryhmä söi kasvisruokaa. Elokuvan lavastus ja puvustus oli pääosin hankittu käytettynä, ja ne myös kierrätettiin uudelleen kuvausten jälkeen. Erillistä ekokonsulttia ei käytetty. (Louhimies 2022.)

Etsivätoimisto Henkka & Kivimutka -tuotannossa pyrittiin ottamaan huomioon jokaisen eri osa-alueen panostus ekologisuuteen. Puvustuksesta 80 prosenttia oli kierrätettyä tai lainattua, lavastuksen puolella he pääsivät noin 60 prosentin lukemaan. Osa lavasterekvisiitista hankittiin kirpputoreilta, ja ne myös palautettiin sinne uudelleen kuvausten päätyttyä jälleenmyyntiin. Kaikki elokuvan kuvauspaikat olivat 15 kilometrin sisällä tuotantotoimistosta, lukuun ottamatta yhtä lokaatiota Helsingissä. Logistiikan suunnittelu ja toteutus onnistui hyvin, koska autoja ei tarvittu suurta määrää. Kuvausryhmän päivittäinen ruoka oli vegaanista. Ravintola toimitti ruoat kuvauspaikalle kestoastioissa ja hoiti myös kestokahvikuppien pesun kuvauspäivien välillä. Muutamissa yöaikaan tehdyissä kuvauksissa tarvittiin erillistä generaattoria valaisuun. Apuna ekotekemisessä he käyttivät Ekosettiä. (Tiihonen 2022.)

Green Film - ekosertifikaatin saaminen käyttöön selvisi vain muutama viikko ennen kuvauksia, joten työryhmäläiset kokivat haasteena uusien ohjeiden ja toimintatapojen sisäistämisen hyvin nopealla aikataululla. Jo tehtyjä suunnitelmia piti muuttaa ekologisempaan suuntaan, esimerkiksi lavastuksen osalta. Tuotannon lavastus ja puvustus pyrittiin hoitamaan mahdollisuuksien mukaan käyttäen kierrätettyjä materiaaleja.

Kuvauspaikalle tilatusta ympäristösähköstä, joka tuli kiinteästä sähköverkosta, ei saatu tarpeeksi virtaa, jotta elokuvavalaisimet olisi saatu toimimaan. Pakkotilanteessa kuvauksiin jouduttiin hankkimaan myös polttoaineella käyvä generaattori, joka tuotti tarpeellisen sähköä. Suomalaisen tekijän silmin italialaisissa kriteereissä oli muutamia kyseenalaisia vaatimuksia. Kriteeristön mukaan oli esimerkiksi ekologisempaa, että työryhmä kulki päivittäin yhteiskuljetuksin kuvauspaikalta ravintolaan syömään. Yleensä tuotannoissa ryhmän ruokailut pyritään järjestämään kuvauspaikalla, jotta kallisarvoista työaika säästyy. Tämä vaihtoehto ei olisi ollut Green Film-listauksen mukaan yhtä ekologista. (Heinonen 2022.)

Kuvauksissa pyritään välttämään generaattoreiden käyttämistä ja kiinteää sähköverkkoa hyödynnetään mahdollisimman paljon. Kuvausjärjestäjällä on mahdollisuus vaikuttaa päästöjen vähentämiseen. Usein työryhmän jäsenet saattavat ottaa generaattorin käyttöön, koska siihen on totuttu ja se olisi helpointa. Kuvausjärjestäjä voi muistuttaa työryhmäläisiä saatavilla olevasta kiinteästä sähköstä ja avustaa sen käyttöönotossa. (Soukkala 2022.)

Kun kuvauspaikkojen etsiminen oli aloitettu, niiden osalta oli painotettu toivetta, että lokaatiot löytyisivät läheltä toisiaan. Toiveena oli myös, että sisä- ja ulkotilat olisivat päälokaatioissa tosielämässäkin samoja rakennuksia ja ulkotiloja. (Elomäki 2022a.)

Albert-järjestelmän kautta tuotannolle tulee tehdä Green memo, joka tehtiin jo tuotannon alkupuolella. Sen avulla tiedotettiin työryhmälle tuotannon ympäristövastuullisista linjauksista, muun muassa kasvisruokailusta, kestokupeista, kestovesipulloista ja sähköä käytöstä. Työkalua voisi hyödyntää jatkossakin muissa tuotannoissa, vaikka ne eivät olisikaan albert-ympäristöjärjestelmän avulla toteutettuja. (Erwes 2022b.) Elomäki (2022b) kertoo, että heidän kuvauksiin oli tehty yksinkertainen green memo, johon oli listattu ekologisen tekemisen tapoja. Lista oli haluttu sisällyttää mukaan myös helppoja ja itsestään selviä tapoja, ettei vihreästä tekemisestä muodostuisi liian suurta pelotetta. Listauksessa muistutettiin esimerkiksi turhan tulostamisen välttämistä ja tupakantumppien keräämisestä. Pienten konkreettisten toimien ja isompien ekolinjausten ohella tuotannossa oli mietitty työntekijöiden vastuuttamista ekologiseen tekemiseen. (Elomäki 2022b.)

Kuvaukset tapahtuvat Tampereella, mutta taiteellisesti päävastuulliset henkilöt ja esiintyjät ovat suurimmalta osin Helsingistä. Tämä tarkoittaa työryhmän majoitusta Tampereella, ja lisää kuljetuslogistiikan ennakkosuunnittelun tärkeyttä. (Elomäki 2022a.)

Kaikkien haastateltavien tuotantojen kuvauksissa syötiin pääosin kasvisruokaa. Ruokahävikkiä torjuakseen joinain kuvauspäivinä ylijäänyttä ruokaa toimitettiin eteenpäin hyväntekeväisyyteen (Erwes 2022b).

Tuotannossa oli päädytty vuokraamaan kuvausten aikana tarvittavat autot sellaiselta palveluntarjoajalta, joka pystyi toimittamaan tarvittavan määrän hybridautoja, sekä mahdollisimman uusia autoja, joissa on pienet päästölukemat. Palveluntarjoajalta sai myös pyydettäessä tarkat raportit päästöistä. Muiltakin alihankkijoilta kysyttiin tarkentavia tietoja heidän toimittamistaan tuotteista ja niiden ympäristöystävällisyydestä. Esimerkiksi valopuolella käytettyjen sähköä tuottavien generaattoreiden haluttiin olevan mahdollisimman uusia, ja että niitä pystyisi tankkaamaan Neste My Uusiutuva Dieselillä. (Erwes 2022a.)

Kierrätyksen tärkeyttä painotettiin jokaisen osaston hankinnoissa. Tuotantoyhtiö päätti palkata kuvauksien ajaksi erillisen ekoassistentin. Ekoassistentti auttoi kuvausryhmää jätteiden lajittelussa, sekä huolehti päivän päätteeksi materiaalien oikeanlaisesta jatkokierrätyksestä. Hän teki myös päivittäin arvion syntyneen jättemateriaalin määrästä. Näitä tietoja tarvittiin osaksi Albertin hiilijalanjälkilaskentaa. (Savonlahti 2022.)

Jätelajittelun pitäisi olla itsestäänselvyys kuvauksissa. Kuvauspaikalta tultaisiin keräämään pahvi, muovi ja biojäte erikseen. Kaupunkien kanssa voisi neuvotella omat jätteiden vastaanottopaikat, joihin kuvauksista syntyvää jätettä voisi viedä kellonajasta riippumatta. Esimerkiksi Tampereen kaupungin kanssa oli sovittu omat vastaanottopisteet kuvauksista tulevalle jätteelle. Tampereella kuvatun sarjan kierrätyksen haasteena oli, ettei kaikkea kuvauksissa erillisenä kerättyä jättemateriaalia jatkokäsitely erillisenä, vaan ne sulautettiin yhteen jäteyrityksen puolella. (Soukkala 2022.)

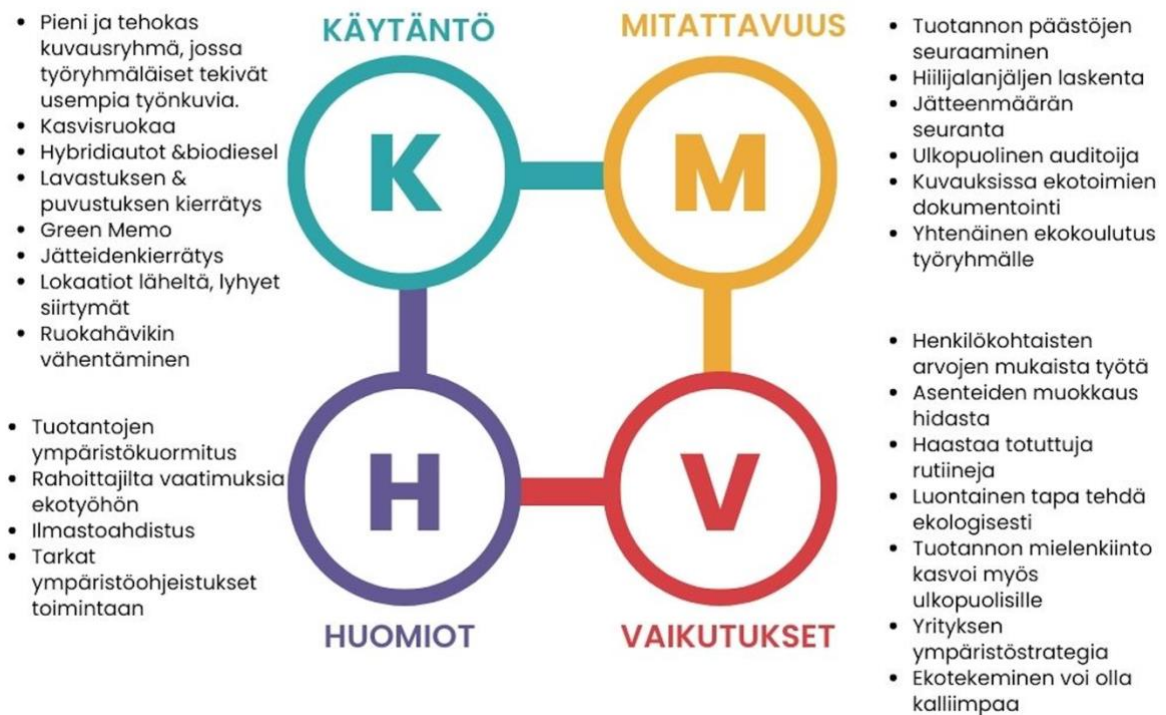
Kierrätystä helpottamaan kannattaa hankkia erilliset standardoidut kierrätysastiat, jotka ovat ulkomuodoltaan kaikkialla samanlaiset. Värimaailman ja symboliikan pitää olla helposti tunnistettavat, jotta ne viestivät ihmisille mitä niiden kautta lajitellaan. (Tiihonen 2022.)

Kuvausten ajan tehdään yleistä jäteseurantaa, ja siitä omaa raportointia. Positiivisena huomiona on, laajan lajittelun ansiosta, jätemäärän pilkkoontuminen pienempiin osiin. Sekajätettä ei enää synny kuten aiemmissa tuotannoissa. Tuotannon käytössä oleviin vuokra-autoihin tuotantoyhtiö kannustaa tankkaamaan Neste MY Uusiutuva Dieseliä, siitäkin huolimatta, että se on kalliimpaa. (Erwes 2022b.) Seuraavassa kuviossa 12 on koostettu yhteen huomioita, joita nousi esiin ekologisista tuotannoista.

Kuvio 12. Käytäntö-kooste (Lanamäki 2022)

Ekologisista elokuva- ja tv-sarjatuotannoista esiin nousseet havainnot

Kuvio 13. Ekologisista elokuva- ja tv-sarjatuotannoista esiin nousseet havainnot jaoteltuna (Lanamäki 2022)

5.6 Elokuva-alan palveluntarjoajien haastatteluiden tulokset

Elokuva- ja tv-sarjatuotannon tekemiseen liittyy iso määrä palveluntarjoajia. Tuotannon suurimmat päästöt syntyvät kuvausten aikana, koska silloin tuotantoon on palkattu iso määrä työntekijöitä. Palveluntarjoajista haastattelin elokuvakalustovuokraamoiden edustajia Valofirman & Kamerafirman toimitusjohtaja Jani Lehtistä sekä Kinos Rentalsin

Jere Korppoota ja Sinituuli Kalttopäätä. Lavastuspuolelta haastattelin digitaalialustaa lavastusmateriaalien kierrättämiseen suunnittelevaa Mystash-yrityksen toimitusjohtajaa Panu Sirkiää sekä rekvisiitta- ja lavastusvuokraamo Prophoundin yrittäjiä Heidi Jokista, Juulia Jokista ja Jasmin Valjasta. Lisäksi haastattelin muovinkorviketta hiuskuidusta valmistavaa maskeeraajaa, ekokampaaja ja ympäristötaiteilija Miila Hyökkiä Hiukka Hyvä-hankkeesta. Haastattelujen pohjalta olen seuraavaan kappaleeseen koonnut havaintoja, oppeja ja parannusehdotuksia ekologisten elokuva- ja tv-sarjatuotantojen tekemiseen.

Ekologisia innovaatioita rohkeasti kokeiluun

Valofirman Helsingin toimipisteen katolla on 186 aurinkopaneelia tuottamassa sähköä studion ja vuokraamon tarpeisiin. Aurinkopaneeleja on laitettu kokeilumielessä myös yhden kamera-auton katolle, ja käyttöä testataan vielä talviolosuhteissa. Jatkossa auton sisällä voisi ladata akut äänettömästi kuvauspaikan vieressä. Vanhat äänekkäät ja paljon päästöjä tuottavat bensalla käyvät generaattorit ovat väistymässä uusien ladattavien akkugeneraattorien tieltä. Akkugeneraattorit ovat äänettämiä ja ne voidaan ottaa kuvauspaikalle mukaan aivan valaisimien viereen. Ladattavat akut ovat kehitymässä kovaa vauhtia, mutta niiden tehoon ja toimintakykyyn voi vielä vaikuttaa talviolosuhteet sekä kylmä lämpötila. Uusimpana kehityksenä on kierrätettyjen akkujen käyttäminen akkugeneraattoreissa, mikä tekee niistä vieläkin ympäristöystävällisempiä. Vanhojen dieselgeneraattoreiden käyttö on kielletty joissain kaupungeissa ulkomailla, esimerkiksi Amsterdamissa ja Brysselissä, koska kaupungeilla on tiukat hiilidioksidipäästörajat. (Lehtinen 2022.)

Iso-osa elokuva-alan tuottamasta hiilijalanjäljestä tulee logistiikasta. Valofirma vuokraa myös kaluston kuljettamiseen tarvittavia kuorma- ja pakettiautoja. Suurin osa autoista kuuluu ympäristöystävällisimpään Euro6 -päästöluokkaan. Kun auto palautuu tankki tyhjänä takaisin vuokraamoon, se tankataan mahdollisuuksien mukaan Neste MY Uusiutuva Dieselillä. (Lehtinen 2022.)

Sirkiä (2022) ehdottaa, että tulevaisuudessa luovat alat voisivat käyttää yhdessä kierrätettyjä resursseja tehdessään tuotantoja niin teatteri- kuin elokuvapuolella. Mystashilla on perusteilla lavaste- ja rekvisiittavuokrausta sekä niiden muokkaamista tarjoava digitaalinen alusta, joka kokoaisi alan toimijat yhteen alustatalouden periaatteella. Digitaalisen palvelun kautta luovien alojen lavastajat voisivat löytää kierrätettävien resurssien pariin, ja sitä kautta pystyttäisiin vähentämään neitseellisen materiaalin hankintaa. (Sirkiä 2022.)

Prophound on Hyvinkäällä toimiva elokuva-alan rekvisiitta- ja lavastevuokraamo. Tulevaisuuden visioissa heillä on oman hiilijalanjälkilaskurin lisäksi mahdollisesti lavaste-

elementtien vuokraus, jolloin jokaisen studiolavasteen rakentamista ei tarvitsisi aloittaa neitseellisestä puutavarasta. Puutavaran raaka-aine hinnat ovat nousseet ja materiaalin saatavuus on heikentynyt. Osaltaan raaka-ainepula voi pakottaa alan jatkossa käyttämään entistä enemmän kierrätettyjä materiaaleja. Prophound toivoo, että he voisivat toimia lavastajien ja rakentajien välillä siltana, jonka kautta kulkee tieto, missä milloinkin puretaan lavasteita ja rakennelmia. Näin materiaalit voitaisiin kierrättää suoraan uuteen tuotantoon käyttöön tai heidän varastolle odottamaan seuraavaa käyttäjää. (Jokinen H. & ym. 2022.)

Elokuviissa maskeeraajana työskennellyt ekokampaaja ja ympäristötaiteilija Miila Hyökki päätti vuonna 2019 selvittää kampaamoista ja partureista sekajätteen päätyvän hiuskuidun käyttömahdollisuuksia muovin korvaajana. Hän tutustui Yhdysvalloissa kehitettyyn hiuskuitumattotekniikkaan, jossa kerätystä hiusmateriaalista valmistettiin öljynimeytysmattoja. Hiukka hyvä -hanke käynnistettiin Suomessa, ja Hyökki lähti kehittämään muovikuidun korvaajaa kotimaisista hius- ja karvakuiduista. (Hiukka Hyvä a.) Karvakuiduista valmistettavasta hiukkamateriaalista tullaan tekemään öljynimeytysmattojen lisäksi myös kasvualustoja puutarhoihin. Hiuskuidun kosteudensitomiskyky on loistava. (Hyökki 2022.)

Tapa tehdä töitä voi muuttua myös helpommaksi

Kinos Rentals on lanseerannut markkinoille streaming-palvelun, jonka kautta etänä työskentelevät kuvausryhmän jäsenet voivat seurata ja kommentoida reaaliaikaisesti kameran kuvaamaa kuvaa kuvauspaikalta. Palvelua on käytetty esimerkiksi mainoselokuvatuotannoissa, jolloin koko asiakkaan edustajistoa ei tarvitse lennättää ympäri maailmaa seuraamaan kuvauksia paikanpäälle. Alun perin Covid19-pandemian asettamien työryhmän kokorajoitusten ja karanteenimääräysten takia kehitetty Kinoslive tekee tuotannosta osaltaan myös ekologisempaa. Sen avulla on voitu huolehtia kuvausryhmän turvaetäisyyksistä kuvauspaikalla, kun kuvattavaa materiaalia on pystynyt tarkkailemaan esimerkiksi maskibussista, menemättä sisälle lokaatioon. (Korppoo 2022.)

Prophound tarjoaa tuotantoyhtiöille, lavastajille ja rekvisitööreille mahdollisuuden vuokrata käytettyä rekvisiittaa samasta paikasta. Vuokratun tavaran hiilijalanjälki on pienempi, koska samalla lavastaja säästää muun muassa polttoainekuluja hakiessaan tavarat samasta paikasta yhdellä kertaa. (Jokinen H. & ym. 2022.)

Valokaluston osalta suurin muutos viime vuosien aikana on led-valojen tulo markkinoille. Niissä on pieni virrankulutus, langaton ohjausmahdollisuus sekä täysi väriavaruus. Kalustopuolella ympäristöajattelussa on tuettava teknistä kehitystä ja sitä kautta elokuvaajan taiteellista ilmaisua. Led-valojen käyttö kuvauksissa on nopeampaa

vanhempaan valokalustoon verrattuna. Vuonna 2021 tehtiin jo ensimmäinen tv-sarjatuotanto, jossa oli mukana pelkästään led-kalustoa. (Lehtinen 2022.)

Vastuullinen tekeminen osaksi työskentelykulttuuria

Valofirmassa kestävyysasiat koetaan tärkeiksi ja niihin halutaan panostaa. Toimitusjohtaja Jani Lehtisen mukaan he ovat yrityksenä kehittämässä elokuva-alaa ja sen työskentelykulttuuria Suomessa, joten on tärkeää ottaa huomioon vastuullinen tekeminen. On myös oltava ajan tasalla, mitä lisääntyvien kansainvälisten tuotantojen asiakkaat toivovat. Investoijat haluavat olla mukana vihreissä tuotannoissa. (Lehtinen 2022.)

Kinos Rentals on laatinut yritykselleen vastuullisuusstrategian ja työntekijät ovat osallistuneet Albert-ympäristöjärjestelmän koulutukseen. Kinos Rentalsiin on tullut muutamia yhteydenottoja tuotantoyhtiöiltä, jotka haluavat tehdä tuotantonsa kestävällä tavalla. Kiinnostus ekologiseen tekemiseen on heidän mukaansa selvästi nousussa. Hiilijalanjäljen laskeminen saa ihmiset ajattelemaan ja miettimään tekojensa ympäristövaikutuksia. Tärkeintä on löytää toimiva vuoropuhelu, jossa taiteellinen tekeminen on laadukasta, mutta samalla myös ekologista. (Kalttopää 2022.) Korppoo (2022) kertoo, että asiakkaat ovat haastaneet heitä positiivisella tavalla kertomaan, millainen tekeminen on ekologista ja millainen ei. Vanhoja toimintatapoja on syytä muuttaa, mutta vanhojakin työkaluja voidaan käyttää ekologisemmin, kun niiden käyttöä suunnitellaan ja mietitään tarkemmin. Tulevaisuudessa vanha sanonta: ”lights, camera, action”, voisi toteutua, koska led-valaisimia on mahdollista ohjelmoida menemään päälle langattomasti juuri ennen kameran käynnistymistä ja näin säästää energiaa. Viimeistään kansainvälisten rahoittajien sijoittaminen ekologiin tuotantoihin saa tekijät ohjautumaan ympäristöystävällisen tekemiseen pariin. (Korppoo 2022.)

Elokuva- ja tv-puolen haasteena on tuotantojen kiireiset aikataulut, joissa toimivat elokuvalavastajat joutuvat kokoamaan lavasteet kasaan. Teattereissa tuotantojen suunnittelu, myös lavastamon puolella alkaa vuosia aiemmin. Usein liikkuvan kuvan tuotannoissa ei ole aikataulussa mukana purkupäiviä, joiden aikana lavastusryhmä ehtisi lajittelemaan kuvauksista kertyvän materiaalin eteenpäin kierrätettäväksi. Sirkiä (2022) uskoo, että ekologisuus tulee olemaan seuraava iso asia, johon työturvallisuuden haltuunoton jälkeen luovilla aloilla keskitytään. Tekemisen tapa on muuttumassa siihen suuntaan, että tehdyt lavasteet saa purettua osiin ja kierrätettyä uusin tuotantoihin sekä raaka-aineiksi muuhun teollisuuteen. Ennen teatteriesitysten lavasterakenteet sysättiin sekajätteeseen tuotannon päättymisen jälkeen. Isoin resurssein koostetut lavasteet romutettiin hetkessä, käyttämättä niistä hyödyksi juuri palastakaan. Lavasteet oli rakennettu niin, että niitä oli vaikea, ellei mahdoton purkaa osiin ja kierrättää. (Sirkiä 2022.)

Prophoundin yrittäjät kertovat pahimmillaan nähneensä kokonaisten lavasterakenteiden päätyneen tuotannon loputtua sekajätteeseen, jolloin lavasteseinissä on vielä kiinni patterit, verhotangot, verhot, tapetit ja valaisimet. Kiireen ja paineen keskellä kuvauksiin hankittiin hurjia määriä materiaalia, eikä niiden kierrätystä ehditty hoitaa kunnolla tuotannon päättyessä. Lavastuksen jätemäärät ovat elokuvatuotannon kokonaisuudessa valtavia, koska tavaraa tarvitaan lavasteisiin todella paljon, rakennettavien lavasteiden, huonekalujen ja rekvisiitan takia. Useinkaan tuotantoyhtiöillä ei ole varaa investoida omaan varastoon, saati pitää sitä järjestyksessä tulevien tuotantojen käyttötarkoituksiin. Näin hyväkuntoiset huonekalutkin voivat päätyä kiireen ja varastotilojen puuttuessa lajitteluasemalle jätteeksi. Yrittäjien mukaan elokuva-alan ympäristötietoisuus on kasvanut. Lavastajat ovat ottaneet ilolla vastaan lavaste- ja rekvisiittavuokraamon, josta löytää tarvittaessa uuden lisäksi myös patinoitua rekvisiittaa suoraan kuvauskäyttöön. Muutamit tuotannot ovat halunneet tietää: Kuinka paljon ympäristöystävällisempää on vuokratun tuotteen lainaus verrattuna kaupasta hankittuun uuteen? Tuotantojen käyttöönottamat erilaiset ympäristösertifikaatit ovat lisänneet tiedusteluja. (Jokinen H. & ym. 2022.)

Asenne

Suomessa voi olla vaikea ymmärtää, että ympäristöasioiden huomioimisella on kiire, koska täällä hengitetään maailman puhtainta ilmaa – meillä on vain yksi maapallo ja yksi ilmakehä (Lehtinen 2022). Sirkiän (2022) mukaan luovien alojen tekijöiltä kaivataan elinkaariajattelua ja vanhojen kestäättömien toimintatapojen kyseenalaistamista. Uusi tekijöiden sukupolvi ajatteleekin usein jo ekologisia asioita suunnitellessaan tuotantoa. He pystyvät mieltämään käytetyt materiaalit eräänlaisiksi materiaaliaihioiksi, joista he voivat muokkaamalla saada aikaan toimivia lavasteita. (Sirkiä 2022.) Lavaste- ja rekvisiittavuokraamon yrittäjäkolmikko toivoo asenteiden päivittämistä. Sen sijaan että rekvisiittaostoksille rynnätään supermarkettiin hankkimaan tavaroita uutena, ne kerättäisiinkin heidän kauttaan kierrätettyinä. (Jokinen H. & ym. 2022.)

Suomalaisista kampaamoista ja partureista päätyy sekajätteeseen lähes 450 000 kiloa hiusta joka vuosi (Hiukka Hyvä b). Elokuvatuotantojen maskeeraajien ja peruukintekijöiden osallistuminen Hiukka hyvä -hankkeen hiuskarvojen kerääjiksi voisi osaltaan tuoda näkyvyyttä ja kiinnostusta kestävän kehityksen tekemiseen uusien innovaatioiden avulla. Kuten monen muunkin ympäristöä säästävän työtavan omaksumisessa, myös hiuskuitujen talteen ottamisessa, vaikeinta on tehdä muutos rutiineissa. Kuvauksissa kampaajat tai maskeeraajat voisivat ottaa talteen leikatun hiuksen, ja toimittaa sen hankkeen käyttöön, sekajätteeseen laittamisen sijaan. (Hyökki 2022.)

6 Kehittämissuositukset & johtopäätökset, pohdinta & arviointi

6.1 Kokonaiskuva ekologisuudesta

Tuotantojen hiilijalanjäljestä on vasta alettu puhua, koska aiemmin ei ole ymmärretty, mistä kaikista se koostuu. Kuten aiemmin sidosryhmäkartan avulla avasin elokuva- tai tv-sarjan tuotantokaaviota, tuotantoprosessiin liittyy paljon eri palveluntarjoajilta ja alihankkijoilta ostettua työtä. Kerättävien tietojen saaminen ja päästöjen mittaaminen voi olla alkuvaiheessa työlästä, ja kaikkien toimintaportaiden läpikäyminen aikaa vievää. Keväällä 2022 lanseerattu Albert-ympäristöjärjestelmän käyttöönotto Suomessa tuo valmiita työkaluja tuotannon käyttöön. Työkalujen avulla tuotantoyhtiö voi laskea tuotannosta mahdollisesti aiheutuvat päästöt ja tehdä niiden pohjalta ympäristösuunnitelman. Elokuva-alan hiilidioksidipäästöjen seuranta tehdään nyt ensimmäistä kertaa Suomessa. Näistä tiedoista hyötyvät kaikki alan tekijät. Kun tiedämme tarkemmin, mitkä osa-alueet tuottavat päästöjä, ja niiden mittaamisesta on omakohtaista kokemusta, voimme vaikuttaa tekemiseemme.

Kuten aiemmin nostin esiin, erilaiset hiilijalanjälkimittarit ovat keskenään huonosti vertailukelpoisia. Niiden laskentatavat ovat erilaisia ja ne keräävät tietoja painottaen eri asioita. Olisi hyvä saada Suomeen kaikkien käytössä oleva, kenties Albert-järjestelmän Suomi-versio tai kotimaisille markkinoille muokattu oma päästölaskuri. Elokuvatuotannon työryhmä palkataan aina tapauskohtaisesti ja tuotantoa on johtamassa usein myös freelancerina työskentelevät tuotantopäälliköt. Kaikesta ympäristötyöstä pitää tehdä yksinkertaista ja helposti omaksuttavaa, jotta laskureiden ja työkalujen pariin on helppo hypätä myös lyhyellä varoitusajalla.

Tässä opinnäytetyössä on esitetty vaihtoehtoisia tapoja ottaa ympäristö huomioon pienillä teoilla. Esimerkin, asenteiden, ekotekemisen normalisoinnin ja arvojen kautta saamme tuotua ympäristöystävällisemmän tekemisen osaksi omaa arkeamme ja työelämäämme. Alkuvaiheessa se voi vaatia työnantajalta hieman rahallista panostusta, mutta työn tekemisestä kannattaa kertoa muille. Oman osaamisen jakaminen kasvattaa brändiä ja lisää yrityksen haluttavuutta. Pienet sijoitukset voivat poikia isoja voittoja tulevaisuudessa.

Kehittämistyössä listatut toimintaehdotukset ovat osaltaan jo käytössä elokuvatuotannoissa. Olen kuvauspaikkojen etsijänä saanut usein ohjeistuksen, jossa lokaatioiden toivotaan löytyvän kalustovuokraamoiden läheltä ja lyhyen matkan päässä toisistaan. Tämä vähentää logistiikasta aiheutuvia päästöjä, mutta on myös järkevää rajallisen kuvausajan kannalta. Ajatus nostettiin esiin myös tekemissäni haastatteluissa. Savonlahti (2022) esittää, että jos vaihtoehtona lokaatiolle on kaksi vahvaa ehdokasta,

päätös voitaisiin tehdä ympäristönäkökulmien pohjalta. Tällöin lokaation läheinen sijainti kalustovuokraamoon ja päivän muihin kuvauspaikkoihin nähden olisi ratkaiseva tekijä.

Elokuvateollisuus on kasvava ala myös Suomessa, koska suoratoistopalveluiden kysyntä on kasvanut. Covid19-pandemia aiheutti elokuva-alalla hetkellisen tuotantoseisakin, mutta kun tuotantojen pariin taas päästiin, niitä on tehty ennätystahtia. Tv-sarjojen hiilijalanjälki voi olla elokuvatuotantoa isompi, koska tuotantoprosessi on pidempi. Siinä missä elokuvatuotantoon palkataan 50 henkeä tekemään töitä kuukaudeksi, tv-sarjat työllistävät saman määrän ihmisiä jopa puoleksi vuodeksi. Kuvausjärjestäjille tekemissäni haastatteluissa nousi esiin ehdotus tuotannon työryhmäkoon pienentämisestä, mutta samalla kuvausajan lisäämisestä. Ajatus on mielenkiintoinen ekologisuuden näkökulmasta. Toisaalta energiaa tarvittaisiin pidempään, kun esimerkiksi valaistukselle sähköä tuottavat generaattorit, maskibussien lämmityksen tuottavat generaattorit ja lokaation infraa pyörittävä järjestelmä olisivat käytössä pidempään. Tuottaako nopeammin isolla ryhmällä tehdyn elokuvan kuvaukset enemmän päästöjä vai pidempään pienemmällä ryhmällä tehty tuotanto?

Elokuva-alan sisaralalla, teatterissa, yhtenä ympäristötyön lipunkantajana on kansallisoopperan- ja baletin ympäristöjohtaja Tapio Säkkinen. Säkkinen teki tutkimusta ekologisesta tekemisestä teatteripuolella. Hän nosti omassa YAMK-opinnäytetyössään esiin ympäristöjohtamisen merkityksen tuotantojen ekologisuudessa. Toisena löydöksenä Säkkinen ehdotti tuotantojen päästöjen seurantaan hiilibudjettia. Sen kulumista seurataan rahabudjetin tavoin pitkin tuotantoprosessia.

Heti tutkimuksen alussa oli selvää, että tuotantojen mahdollistajat eli rahoittajat ovat tärkeässä roolissa edistäessään ympäristöystävällistä tekemistä. He voivat vaatia tuotannoilta kestävän tekemisen suunnitelmia. Esimerkiksi kansalaisten eläkevaroja sijoittava rahasto IPR.VC pyytää kestävän tekemisen selvitystä tuotannoilta, joihin se on sijoittamassa. Rahoittajien puuttuminen tarinan sisältöön ja käsikirjoitukseen on vielä verrattain uusi ajatus. Yhtä lailla rahoittaja voi vaatia poistamaan tarinasta liikaa väkivaltaa ja samalla toivoa lisäävän vihreitä ajatuksia. Tarina voidaan kirjoittaa niin monin eri tavoin.

Myös elokuva-alan työpaikkojen on aika alkaa miettimään, miten me voimme tehdä työmme kestävän tavan mukaisesti. Voimme yksilönä tehdä muutoksia vihreämpään ja ekologisempaan suuntaan ja päättää toimia omien arvojemme mukaan. Voisimmeko tehdä elokuvia ja tv-sarjoja vihreämmin, ilman että niiden sisältö tai tarina kärsivät, vain toimimalla hieman eri tavalla kuin aikaisemmin? Voisiko vihreän tekemisen normalisoida ja tuoda sisältöön mukaan välillä jopa alleviivaten?

Olen tehnyt kuvausjärjestäjän ja kuvauspaikkojen etsijän työtä pitkään ja nähnyt ekologisten ajatusten tulevan elokuva-alalle pikkuhiljaa. Ennen Covid19-pandemiaa työryhmäläisiä yritettiin saada kulkemaan yhteiskuljetuksilla kuvauksiin, mutta taudin puhjettua, turvavälien takia, tuotantoautojen määrä kasvoi jälleen hurjasti. Logistiikka ja sen aiheuttaman päästöt ovat vain eräitä esimerkkejä, joihin elokuvatuotannossa voidaan vaikuttaa.

Elokuva-alalla on ratkaistavanaan useita kestävän kehityksen näkökulmia, joista jokaista pitää edistää vuorotahtia. Kestävät elokuvatuotannot ovat myös sosiaalisesti kestäviä, eikä työntekijöiden pidä taipua väsymyksen takia pakkolomalle. Tuotantojen tulee olla kestävästi rahoitettuja ja alan budjettien kasvaa, jolloin tuotannoilla on myös enemmän resursseja huolehtia työntekijöistään. Salakavalasti taustalla muuttuva ilmasto havahduttaa meidät aika ajoin miettimään tulevaisuuden näkymiä. Kuten asiantuntijat ovat ilmastoennusteissaan arvioineet, me Suomessakin saamme heittää hyvästit talveksi kutsumalle ajanjaksolle jossain kohtaa. Miten arktisia tarinoita sitten kuvataan, jos meillä ei ole rahtuakaan lunta?

6.2 Menetelmien käytön arviointi

Olen työssäni pyrkinyt mahdollisimman monipuolisesti ja monesta eri näkökulmasta tuomaan esiin erilaisia ekologisen tekemisen tekotapoja. Osin päädyin tähän ratkaisuun siksi, että halusin itse ymmärtää asiasta laaja-alaisesti. Olisin voinut keskittyä ja kaventaa tutkimusnäkökulmaani, mikä olisi voinut tuoda työhön syvyyttä. Päädyin kuitenkin siihen, että haluan saada monenlaisten ihmisten ja eri tahojen ääntä kuuluviin. Olen oppinut seminaareja ja paneelikeskusteluita kuuntelemalla paljon asioita ekologisesta tekemisestä. Toivon, että tämä opinnäytetyö voi tuoda samanlaisen ahaa-elämyksen lukijalleen. Uudet asiat jäävät muhimaan mieleen ja ajansaatossa ne voivat juurtua osaksi omaa tekemistä. Jos ihmisen käytöstä haluaa saada muutettua, pitää asiasta tehdä niin normaalia ja helppoa, että asiakas tai käyttäjä ei edes huomaa muutoksen suuntaa.

Opinnäytetyön kautta on mahdollista tallentaa aikamme ajatuksia. Kun luet tämän kirjoituksen vuoden 2032 keväällä, voit katsoa taaksepäin ja miettiä kuinka suuri osa näistä ehdotuksista ja kokeiluista on tuolloin osa jokapäiväistä tekemistä. Osa ideoista koetaan itsestäänselvyytenä, osa on unohdettu, koska ne on todettu turhiksi. Uusia ideoita tulee koko ajan ja toivon, että uudet elokuva-alalle tulevat työntekijät jaksavat pitää omaa ideologiaansa esillä töitä tehdessään. Vaikka teemmekin töitä, olemme yksityishenkilöitä ja haluamme, että omat arvomme näkyvät myös työurallamme.

6.3 Jatkotutkimusideoita

Tutkimusta olisi voinut jatkaa painottaen joko tietyn ala-aiheen käsittelyllä tai vain laajentamalla haastateltavien määrää. Albert-ympäristöjärjestelmän käyttöönottoa olisi ollut mielenkiintoista seurata jonkun tuotannon kohdalla aivan loppuun asti: saada kuulla heidän käyttökokemuksiaan koko prosessista sekä saada selville millaisen hiilijalanjäljen he saivat laskettua tuotannolleen. Erityisesti jälkituotannon osuudesta olisi mielenkiintoista haastaa alan toimijat Suomessa yhteisen pöydän ääreen miettimään energiatehokasta tekemistä. Onko mahdollisuus parantaa jälkituotantoalan toimintatapoja ekologisempaan suuntaan? Vai jääkö ympäristösähkön tilaus ainoaksi tehtäväksi toimenpiteeksi?

Olisi hienoa päästä visioimaan näkymää elokuva-alan tulevaisuuden työnkuvista esimerkiksi Suomen elokuväsäätön ja Helsingin kaupungin kanssa. Kuinka paljon erilaisia uusia työnkuvia vastuullisuus tuo tullessaan, ja mitä koulutusta ne vaativat? Minkälaisia moniosaajia elokuva-ala kaipaa tulevaisuudessa? Kuinka vastuullisuus voidaan niputtaa yhteen kansainvälistyminen kanssa? Business Finland tutkii tätä yhdessä Suomen elokuväsäätön kanssa kasvusopimuksen kautta. Kasvusopimuksen koostamista olisi voinut tutkia tarkemmin, mutta se olisi ollut jo oman kehittämistyönsä aihe. Opetuksen parissa ei vielä puhuta tarpeeksi ekologisesta tekemisestä, joten peräänkuulutan kaikkien mediakoulujen opetussuunnitelmaan mukaan tietopakettia ekologisesta elokuvantekemisestä.

Elokuva-alan palveluntarjoajien läpikäyminen olisi ollut myös yksi vaihtoehtoinen suuntaus lähteä tekemään tutkimusta. Olisi ollut mielenkiintoista tietää, kuinka paljon on esimerkiksi catering-alan yrityksiä, jotka ottavat ruokahävikin huomioon? Tai löytyykö Suomesta tarpeeksi autovuokraamoja, joiden kalustossa on hybridejä ja sähköautoja, jos iso tuotanto päättää lähteä kuvaamaan pitkien välimatkojen tuotantoa Lappiin? Löytyykö Lapista tarpeeksi sähkölataustolppia, jotta autoja voitaisiin käyttää sähköllä? Entäpä alan pienemmät alihankkijat, yksittäiset remontoijat ja maalarit, liikenteenpysäyttäjät, nostureiden toimittajat, vaate- ja korulainaamot – kuinka paljon heidän joukossaan on ekologista osaamista ja mitä apuja he kaipaisivat, että ympäristötekemisestä tulisi heille arkipäivää?

Jätehuollon puolella tehdään Suomessa paljon eri kuntien ja kuntayhtymien jätteenkeräyksen parantamiseksi. Olisiko löytynyt joku tarpeeksi visionäärinen yritys, jonka kanssa olisi voinut lähteä yhdessä suunnittelemaan juuri elokuva-alan tarpeisiin sopivan jätteenlajittelujärjestelmää vaihtuviin lokaatioihin? Olisi myös mielenkiintoista kuulla, että kuinka pieniä määriä kutakin jätejaetta eri ympäristöhuolintayritykset ovat valmiita käsittelemään? Riittääkö yhden elokuvatuotannon jätemäärä oman jätekierrätyksen

perustamiseen, vai pitäisikö perustaa yhteinen jätteenkointivarasto, jonne teatteri- ja elokuvapuoli voisi toimittaa materiaalia uudelleenkierrätettäväksi?

Vastuullisemman elokuvateatterioppaan käyttöönottoa olisi myös ollut mielenkiintoista tutkia jonkun esimerkkielokuvateatterin kautta. Millaisia asioita elokuvateatterit voivat ottaa toiminnassaan huomioon lyhyellä ja pitkällä aikavälillä?

Paljon jäi siis asioita muiden tutkittavaksi ja selvitettäväksi. Koen saaneeni aikaan kattavan tilannekatsauksen, jossa pureudutaan laaja-alaisesti eri osastojen mahdollisuuksiin tehdä ekologista elokuva- tai tv-sarjatuotantoa Suomessa. Kansainvälisten esimerkkien kautta voimme peilata omaa tekemistämme Suomessa ja todeta, että olemme jo hyvällä mallilla ekologisen tekemisen etujoukoissa. Toivotaan että pysymme siellä jatkossakin ja voimme lähteä vetämään tätä ekoveturia näyttäen muille maille mallia.

Lähteet

Albert Production Tools. Viitattu 21.12.2021. Saatavissa <https://wearealbert.org/production-handbook/production-tools/>

Albert Artickles. 2020. How big budget film 1917 achieved certification. Viitattu 22.12.2021. Saatavissa <https://wearealbert.org/2020/01/10/how-big-budget-film-1917-achieved-certification/>

Annual Report. 2020. Annual Report 2019-2020. Albert. 29.9.2020. Viitattu 3.6.2022. Saatavissa <https://wearealbert.org/2020/09/29/our-2019-2020-annual-report-is-out/>

Ashton T. 2022. XYZ Masterclass: Sustainable film production- paneelikeskustelu. Tampere Film Festival. 10.3.2022. Viitattu 10.3.2022. Saatavissa <https://www.youtube.com/watch?v=qqhtLelpMwM>

A screen new deal. 2020. A route map to sustainable film production. 2020. Viitattu 21.12.2021. Saatavissa <https://www.arup.com/perspectives/publications/research/section/a-screen-new-deal-a-route-map-to-sustainable-film-production>

Astikainen, K. & Puolanne, A. 2019. Ekosetti- opas ekologisesti kestävämpään audiovisuaaliseen tuotantoon. Viitattu 21.12.2021. Saatavissa <https://ekosetti.fi>

APFI ry a. Kestävän kehityksen strategia. Viitattu 21.12.2021. Saatavissa <https://apfi.fi/kestavan-kehityksen-strategia/>

APFI ry b. Ekologinen kestävyys. Viitattu 21.12.2021. Saatavissa <https://apfi.fi/ekologinen-kestavyys/>

APFI ry tiedote. 2022a. Elokuva- ja tv-alan ekologisuuden mittaus alkaa: ensimmäiset tuotannot valittu Suomen pilottivaiheeseen. Audiovisual Producers Finland APFI ry. 17.1.2022. Viitattu 2.6.2022. Saatavissa <https://apfi.fi/ajankohtaista/elokuva-ja-tv-alan-ekologisuuden-mittaus-alkaa-ensimmaiset-tuotannot-valittu-suomen-pilottivaiheeseen/>

APFI ry tiedote. 2022b. Elokuva- ja tv-tuotannot ekologisemmaksi albertin avulla: ilmaista koulutusta ja työkaluja koko av-alalle. Audiovisual Producers Finland APFI ry. Viitattu 7.6.2022. Saatavissa <https://apfi.fi/ajankohtaista/elokuva-ja-tv-tuotannot-ekologisemmaksi-albertin-avulla-ilmaista-koulutusta-ja-tyokaluja-koko-av-alalle/>

Av-alan kasvusopimuksen tavoitteet. 2022. Business Finland uutinen: Av-alan kasvusopimuksen tavoitteet konkretisoituvat 16. toukokuuta Ruoholahdessa. 2.5.2022. Viitattu 25.5.2022. Saatavissa

<https://www.businessfinland.fi/ajankohtaista/uutiset/2022/av-alan-kasvusopimuksen-tavoitteet-konkretisoituvat-16.-toukokuuta-ruoholahdessa>

Instagram: @davidattenborough. 2020. Sir David Attenborough: Hello Instagram. 24.9.2020. Viitattu 16.3.2022. Saatavissa <https://www.instagram.com/davidattenborough/>

Audiovisuaalisen alan tuotantokannustin tiedote. 2021. Business Finland. Tiedote 16.12.2021. Viitattu 9.2.2022. Saatavissa <https://www.businessfinland.fi/4af86e/globalassets/finnish-customers/01-funding/07-av-cash-rebate/av-tuotantokannustin-tiedote.pdf>

BAFTA. About BAFTA. Viitattu 12.5.2022. Saatavissa <https://www.bafta.org/about>

Blok, M. 2021. Haastattelu Beyond Best Practices: What Should the Next Steps Be for a Sustainable Nordic Film and TV Industry – seminaarissa. Nordisk Film & TV Fond, Finnish Film Affair. Viitattu 10.2.2022. Saatavissa <https://vimeo.com/628944969>

Business Finland. 2022. Rahoitus: Audiovisuaalisen alan tuotantokannustin. Viitattu 26.5.2022 Saatavissa <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/rahoitus/audiovisuaalisen-alan-tuotantokannustin>

Sähköposti: Compensate. 2022. Fouchault-Airasmaa, M. VS: Odotus-elokuvan kompensoinnista? Sähköpostiviesti. Vastaanottaja Lanamäki, L. Lähetetty 3.6.2022.

Co-producing with the Nordic countries. 2021. Suomen elokuväsäätiö. Viitattu 26.5.2022. Saatavissa https://www.ses.fi/wp-content/uploads/2021/01/NFTVF_Co-producing-with-the-Nordic-countries_2021.pdf

Corbett, C. & Turco, R. 2006. Sustainability in the Motion Picture Industry. University of California Los Angeles, UCLA Institute of the Environment. Viitattu 10.12.2021. Saatavissa <https://www.ioes.ucla.edu/publication/sustainability-in-the-motion-picture-industry>

Ekokompassi. Ekokompassi opas. Viitattu 28.4.2022. Saatavissa <https://ekokompassi.fi>

Elokuvavuosi 2021. Suomen Elokuvasäätiö. Viitattu 22.7.2022. Saatavissa <https://www.ses.fi/tietoa-elokuva-alasta/tilastointi-ja-tutkimus/elokuvavuosi-julkaisut/>

Elokuvavuosi 2020. Suomen Elokuvasäätiö. Viitattu 21.12.2021. Saatavissa <https://www.ses.fi/tietoa-elokuva-alasta/tilastointi-ja-tutkimus/elokuvavuosi-julkaisut/>

Elokuvavuosi 2019. Suomen Elokuvasäätiö. Viitattu 23.5.2022. Saatavissa <https://www.ses.fi/tietoa-elokuva-alasta/tilastointi-ja-tutkimus/elokuvavuosi-julkaisut/>

Elokuvavuosi 2015. Suomen Elokuvasäätiö. Viitattu 23.5.2022. Saatavissa <https://www.ses.fi/tietoa-elokuva-alasta/tilastointi-ja-tutkimus/elokuvavuosi-julkaisu/>

Elomäki, J. 2022a. Haastattelu. Tuottaja. Tekele Productions. 31.1.2022.

Elomäki, J. 2022b. Haastattelu. Tuottaja. Tekele Productions. 18.5.2022.

Erwes, N. 2022a. Haastattelu. Tuotantopäällikkö. Endemol Shine Finland Oy. 3.2.2022.

Erwes, N. 2022b. Haastattelu. Tuotantopäällikkö. Endemol Shine Finland Oy. 19.4.2022.

Gassman, P. & Gouttefarde M. 2021. Greening the European Audiovisual industry - The Best Strategies and Their Costs. European Commission. Viitattu 8.2.2022. Saatavissa <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/greening-european-audiovisual-industry>

Gaustad T & Booth P & Offerdal E & Svensson L & Gran A-B. 2021. Nordic Mission Possible: An Assessment of Covid-19's Impact on the Nordic Audiovisual Industry and the Effectiveness of Government and Industry Measures. 1/2021. BI Centre for Creative Industries. Viitattu 8.3.2022. Saatavissa <https://biopen.bi.no/bi-xmlui/handle/11250/2734970>

Green Film. 2022. Rating system and certification for a sustainable film production. Viitattu 8.4.2022. Saatavissa <https://www.green.film>

Green Film Making. Location. Viitattu 28.4.2022. Saatavissa <https://greenfilmmaking.com/toolkit/location/>

Hautamäki, R. 2022. Haastattelu. Viestintä- ja tutkimusosaston päällikkö. Suomen elokuvasäätiö. 19.1.2022.

Heemskerck, E. 2021. Haastattelu Beyond Best Practices: What Should the Next Steps Be for a Sustainable Nordic Film and TV Industry – seminaarissa. Nordisk Film & TV Fond, Finnish Film Affair. Viitattu 9.2.2022. Saatavissa <https://vimeo.com/628944969>

Heinonen, H. 2022. Haastattelu. Tuotantopäällikkö. Aamu Film Company. 4.4.2022.

Heiskanen, H. 2022. Puheenvuoro Isokuva 2022: Luovan alan ratkaisuja kestävyysmurrokseen – seminaarissa. Erityisasiantuntija, Ympäristöministeriö. Helsinki. 17.3.2022. Järjestäjä Mystash- ympäristökonsultointiyritys.

Helsingin ilmastoteot. 2022. Helsingin ilmastotavoitteet. Viitattu 19.4.2022. Saatavissa <https://helsinginilmastoteot.fi>

Hietaniemi, T. 2021. Miten Glasgow'n ilmastokokous vaikutti tulevaisuuteen? Kestävyysasioiden asiantuntija. Sitra. Luento Kansallinen ennakoitiverkosto KEV Foresight Friday -tapahtumassa 10.12.2021.

Hiukka Hyvä a. Hiukkahyvän tarina. Viitattu 16.3.2022. Saatavissa <https://hiukkahyva.fi>

Instagram: @hiukka_hyva. Hiukka hyvä b. 2022. Hiukka Hyvä: According to our calculations about 450,000 kg of hair waste is produced in Finland every year. 28.2.2022. Viitattu 16.3.2022. Saatavissa https://www.instagram.com/hiukka_hyva/

Hyökki, M. 2022. Haastattelu. Ekokampaaja ja ympäristötaiteilija, Hiukka Hyvä – hankkeen perustaja. 1.2.2022.

Ilmasto.Nyt. Helsingin Yliopisto. Viitattu 20.12.2022. Saatavissa <https://mooc.helsinki.fi/course/view.php?id=26>

Jokinen H., Jokinen J. & Valjas J. Haastattelu. Yrittäjä & lavastaja & rekvisitööri. Profound. 30.3.2022.

Kalttopää, S. Haastattelu. Yrityksen vastuullisuudesta vastaava työntekijä. Kinos Rentals. 22.2.2022.

Kempainen, M. & Nuora, K. 2021. Ekologiset elokuvateatterit. 1.11.2021. Viitattu 28.4.2022. Saatavissa https://issuu.com/ladymov/docs/ekologiset_elokuvateatterit

Kestavakehitys.fi. Kestävän kehityksen globaali toimintaohjelma Agenda2030. Viitattu 26.5.2022. Saatavissa <https://kestavakehitys.fi/agenda-2030>

Korppoo, J. Haastattelu. Yrityksen vastuullisuudesta vastaava työntekijä. Kinos Rentals. 22.2.2022.

Køhn, I. 2021. Vi trenger en ny og grønnere insentivordning! 8.11.2021. Rushprint. Viitattu 11.3.2022. Saatavissa https://rushprint.no/2021/11/vi-trenger-en-ny-og-gronnere-insentivordning/?fbclid=IwAR1DYj8UZorEduFRi2_IKxqfUrKlMrbVCpKiCmo93C4eDHRhsVSBCCwSw9k

Lehtinen, J. Haastattelu. Toimitusjohtaja. Valofirma & Kamerafirma. 8.2.2022.

Leppänen, R. 2022. Puheenvuoro Isokuva 2022: Luovan alan ratkaisuja kestävyysmurrokseen – seminaarissa. Asiantuntija, Sitra. Helsinki. 17.3.2022. Järjestäjä Mystash- ympäristökonsultointiyritys.

Louhimies, A. Haastattelu. Tuottaja, Ohjaaja, Käsikirjoittaja. Backmann & Hoderoff. 12.4.2022.

Lumiaro, R. 2021. Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen muuttuvassa ilmastossa. Biodiversiteetti- ja viestintäasiantuntija. Suomen ympäristökeskus. Luento Kansallinen ennakoitiverkosto KEV Foresight Friday -tapahtumassa 10.12.2021.

Luovien alojen kasvusopimus. Business Finland. Kohti yhteistä tulevaisuutta: Kasvusopimus on uudenlainen dialogi- ja yhteistyömalli julkisen sektorin ja elinkeinoelämän välillä, jossa otetaan huomioon kokonaisvaltaisesti alan eri ulottuvuudet. Viitattu 25.5.2022. Saatavissa <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/ohjelmat/luovien-alojen-kasvusopimus>

Mäkiö. I. 2022. Puheenvuoro Isokuva 2022: Luovan alan ratkaisuja kestävyysmurrokseen – seminaarissa. Suunnittelija, Turun ammattikorkeakoulu. Helsinki. 17.3.2022. Järjestäjä Mystash- ympäristökonsultointiyritys.

Näin tehtiin elokuva Odotus. 2020. Mtv. Viitattu 6.4.2022. Saatavissa <https://www.mtv.fi/sarja/nain-tehtiin-elokuva-odotus-10002128>

Ojasalo, K., Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2015. Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan. 3.-4. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Paavonen, E. 2019. Kandidaatintyö: Elokuvanteon hiilijalanjälki. Aalto-yliopisto. 21.4.2019. Viitattu 31.5.2022. Saatavissa <https://aaltodoc.aalto.fi/handle/123456789/38582>

Project Drawdown. 2021. Climate solutions at work- unleashing your employee power. Viitattu 22.12.2021. Saatavissa <https://drawdown.org/publications/climate-solutions-at-work>

Puolanne, A. 2021a. Puheenvuoro Beyond Best Practices: What Should the Next Steps Be for a Sustainable Nordic Film and TV Industry – seminaarissa. Nordisk Film & TV Fond, Finnish Film Affair. 24.9.2021. Viitattu 9.2.2022. Saatavissa <https://vimeo.com/628944969>

Puolanne, A. 2021b. Haastattelu. Kestävän kehityksen hankepäällikkö. Audiovisual Producers Finland APFI ry. 30.11.2021.

Puolanne, A. 2022a. Albert-ympäristöjärjestelmän koulutus, Suomi. Audiovisual Producers Finland APFI ry. 27.1.2022.

Puolanne, A. 2022b. Haastattelu. Kestävän kehityksen hankepäällikkö. Audiovisual Producers Finland APFI ry. 21.4.2022.

Puusa, A. & Juuti, P. 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Gaudeamus.

Savonlahti, V. 2022. Haastattelu. Linjatuottaja. Tuffi Films. 12.4.2022.

Seitsara, T. 2022. Haastattelu. Erityissuunnittelija. Helsingin kaupunginkanslia. 4.2.2022.

Sirkiä, P. 2022. Haastattelu. Toimitusjohtaja. Mystash- yritys. 14.1.2022.

Smith, S. 2021. Albert- ympäristökoulutus. 11.11.2021. British Academy of Film and Television Arts.

Soukkala, M. 2022. Haastattelu. Kuvausjärjestäjä. Tekele Productions. 16.5.2022.

Sucksdorff, J. 2022. Puheenvuoro Isokuva 2022: Luovan alan ratkaisuja kestävyysmurrokseen – seminaarissa. Asiantuntija, Mystash- ympäristökonsultointiyritys. Helsinki. 17.3.2022. Järjestäjä Mystash- ympäristökonsultointiyritys.

Suomen elokuvasäätiö a. Lomakkeet ja ohjeet: Budjetointi-, rahoitussuunnitelma- ja tilityslomakkeet. Viitattu 27.4.2022. Saatavissa <https://www.ses.fi/tuenhakijalle/lomakkeet/>

Suomen elokuvasäätiö b. Suomen elokuvasäätiö: Meistä. Viitattu 23.5.2022. Saatavissa <https://www.ses.fi/meista/>

Suomen perustuslaki. 1999. 20§: Vastuu ympäristöstä. 11.6.1999. Viitattu 1.6.2022 Saatavissa <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731#L2P20>

Sustainable Production Alliance. 2021. Carbon Emissions of Film and Television Production. 03/2021. Viitattu 7.3.2022. Saatavissa <https://www.greenproductionguide.com/wp-content/uploads/2021/04/SPA-Carbon-Emissions-Report.pdf>

Säkkinen, T. 2022. Puheenvuoro Isokuva 2022: Luovan alan ratkaisuja kestävyysmurrokseen– seminaarissa. Lavastamon päällikkö ja ympäristöpäällikkö, Suomen kansallisooppera- ja baletti. Helsinki. 17.3.2022. Järjestäjä Mystash- ympäristökonsultointiyritys.

Tiihonen, J. 2022. Haastattelu. Tuottaja. Fishcock Films Company. 28.3.2022.

Toimintakertomus 2021. Suomen elokuvasäätiö. Viitattu 23.5.2022. Saatavissa <https://www.ses.fi/wp-content/uploads/2022/05/SES-toimintakertomus-2021.pdf>

Tuovinen T. & Nuora K. 2022. Kestävydestä kasvua luoville aloille. Business Finland katsaus 01/2022. Viitattu 8.2.2022. Saatavissa <https://mediabank.businessfinland.fi/l/FPSW2HdQQz9p/f/GjmV>

Turku Business Region. 2020. Uutinen: Suomen ensimmäinen hiilinegatiivinen elokuva kuvattiin Turun saaristossa. 9.9.2020. Turku Business Region. Viitattu 3.6.2022. Saatavissa

<https://turkubusinessregion.com/suomen-ensimmainen-hiilinegatiivinen-elokuva-kuvattiin-turun-saaristossa/>

Valla, T. 2022. Haastattelu. Toimitusjohtaja. Post Control. 30.3.2022.

Valtioneuvosto. Suomella on hyvät mahdollisuudet kestäväen kehityksen mukaiseen ekologiseen jälleenrakentamiseen. 3.1 Hiilineutraali ja luonnon monimuotoisuuden turvaava Suomi. Viitattu 10.2.2022. Saatavissa <https://valtioneuvosto.fi/marinin-hallitus/hallitusohjelma/hiilineutraali-ja-luonnon-monimuotoisuuden-turvaava-suomi>

Vuorinen, H. 2022. Haastattelu. Head of Film in Finland. Business Finland. 19.1.2022.

Ympäristöministeriö. Hiilineutraali Suomi 2035. Viitattu 10.2.2022. Saatavissa <https://ym.fi/hiilineutraalisuomi2035>

Ympäristöministeriö. 2022. Tiedote: IPCC:n raportti: Nykyiset toimet eivät riitä ilmaston lämpenemisen rajaamiseen 1,5 asteeseen – tehokkaat päästövähennykset välttämättömiä jo seuraavan vuosikymmenen aikana. Viitattu 31.5.2022. Saatavissa <https://ym.fi/-/ipcc-n-raportti-nykyiset-toimet-eivat-riita-ilmaston-lampenemisen-rajaamiseen-1-5-asteeseen-tehokkaat-paastovahennykset-valttamattomia-jo-seuraavan-vuosikymmenen-aikana>

Ympäristövastuullisuuskysely. 2020. Suomen elokuvasäätiö. Viitattu 11.2.2022. Saatavissa https://www.ses.fi/wp-content/uploads/2020/10/Ekokysely_kuvaajat-2020.pdf

Liitteet

Liite 1. Puolistrukturoidut kysymykset, jotka kuvausjärjestäjille esitettiin ennakkoon.

- 1) Miten paljon itse tiedät kestävän kehityksen mukaisesta elämäntavasta tai hiilipäästöjen vähentämisestä? Seuraatko aiheen uutisointia?
- 2) Kuuletko työpaikallasi puhuttavan kestävästä kehityksestä?
- 3) Onko työnantajasi ehdottanut / toivonut jotain kestävän kehityksen mukaista tai ekologista valintaa?
- 4) Miten valmis koet olevasi tekemään muutoksia työtavoissasi, että hiilipäästöjä saataisiin vähenemään?
- 5) Mitä tavoitteita voisi olla draamatuotannossa, elokuva tai tv-sarja, kun puhutaan lokaatioissa kuvaamisesta- miten kestävän kehityksen mukaista / ekologista elokuvaa voitaisiin tehdä?
- 6) Mitä isoimpia esteitä koet olevan näihin tavoitteisiin pääsemiseen?
- 7) Onko jotain alaa eteenpäin vieviä tapoja / materiaalien käyttöönottoa, joka edistäisi ekologista ajattelua?